

Sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja mittaava kyselytutkimus (SSES): Helsinki

OECD:n sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja mittaava kyselytutkimus

Tutkimusten mukaan sekä kognitiiviset että sosiaaliset ja emotionaaliset taidot parantavat menestyksenkään elämän mahdollisuuksia yhteiskunnallisella ja yksilötasolla. Kognitiivisten taitojen kehittymisestä on saatavilla paljon tietoa, mutta sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen kehittämisen kohdalla tieto on vajavaista. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön OECD:n sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja mittaavan kyselytutkimuksen (*Survey on Social and Emotional Skills; SSES*) tarkoituksena on kuroa tätä eroa umpeen.

SSES pyrkii

- tarjoamaan osallistujakaupungeille tietoa paikallisten lasten ja nuorten sosiaalisista ja emotionaalista taidoista,
- tunnistamaan oppijoiden koti-, koulu- ja vertaisympäristöstä niitä tekijöitä, jotka edistävät tai vaikeuttavat sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen kehitystä,
- tutkimaan, kuinka laajemmat poliittiset, kulttuuriset ja sosiaalitaloudelliset kontekstit vaikuttavat näihin taitoihin,
- havainnollistamaan, että pätevää, luotettavaa ja vertailukelpoista tietoa sosiaalisista ja emotionaalista taidoista voidaan tuottaa moninaisten väestöryhmien ja asetelmien kautta.

Mitä ovat sosiaaliset ja emotionaaliset taidot?

Sosiaaliset ja emotionaaliset taidot ovat yksilöllisiä taitoja ja ominaisuuksia, jotka ovat tärkeitä opintomenestyksen, työllistymisen, aktiivisen kansalaisuuden ja hyvinvoinnin kannalta. Nämä taidot kattavat käyttäytymismallit, mielentilat, suhtautumisen tehtäviin sekä käyttäytymisen ja tunteiden hallinnan ja säätelyn. Suhtautuminen itsen ja ympäröivään maailmaan kuvaa yksilön suhdetta muihin ja kuuluu myös sosiaaliin ja emotionaalisiin taitoihin.

Opetusalan ammattilaiset ja poliittiset päättäjät kiinnittävät yhä useammin huomiota matematiikan ja lukemisen kaltaisen kouluosaamisen lisäksi myös sosiaaliin ja emotionaalisiin taitoihin, jotta lasten ja nuorten täysipainoista osallistumista yhteiskuntaan ja toimimista aktiivisina kansalaisina voidaan tukea. Tiettyjen sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen kehittäminen tukee myös lasten ja nuorten kykyä kehittää kognitiivisia taitojaan. Lasten ja nuorten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen kehittämisestä saatavat hyödyt ovat kuitenkin laajempia kuin kognitiivisten taitojen ja opintomenestyksen parantuminen. Sosiaaliset ja emotionaaliset taidot tukevat myös mielenterveyttä sekä muita tärkeitä elämässä tarvittavia osa-alueita. Nämä taidot ovat huomattomampia, mutta äärimmäisen vaikuttavia, sillä ne muokkaavat yksilön käyttäytymistä ja elämäntapoja ja vaikuttavat sitä kautta myös hänen sosiaaliseen ja taloudelliseen menestykseensä. Sosiaaliset, emotionaaliset ja kognitiiviset taidot tarjoavat yhdessä laajan työkalupakin, joka on keskeisen tärkeä oppijalle sekä koulumaailmassa että sen jälkeen.

OECD:n sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja mittaava kyselytutkimus (SSES) keskittyy 17 eri taitoon, joihin lukeutuvat muun muassa uteliaisuus, luovuus ja omien tunteiden hallinta (katso Kuvio 1). Nämä taidot on valittu kolmen pääkriteerin mukaisesti. Kyseisten taitojen on ensinnäkin edellisissä tutkimuksissa todettu vaikuttavan yksilöiden koulutustasoon, työllisyyteen, terveyteen ja hyvinvointiin. Toisekseen niitä pystytään kehittämään interventioilla ja toimenpiteillä oppijan kouluvuosien aikana. Lisäksi niitä voidaan vertailla eri maiden ja ikäryhmien välillä.

Kuvio 1. Kuvaus sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja mittaavaan kyselytutkimukseen sisällystävistä taidoista

OSA-ALUE	TAIDOT	KUVAUS
AVOIMUUS (Avoimuus kokemuksille)	UTELIAISUUS	Kiinnostus erilaisiin ajatuksiin ja halu oppia, ymmärtää sekä pohtia asioita älyllisesti; tiedonhalu.
	SUVAITSEVAISUUS	Suhtautuu avoimesti erilaisiin näkemyksiin, arvostaa monimuotoisuutta ja/tai kunnioittaa muiden maiden asukkaita ja kulttuureja.
	LUOVUUS	Keksii uusia toiminta- tai ajattelutapoja tutkimalla, oppimalla virheistään, oivaltamalla ja kuvittelemalla.
TEHTÄVIEN SUORITTAMINEN (Tunnollisuus)	VASTUUNTUNTO	Pitää kiinni lupauksista, on täsmällinen ja luotettava.
	ITSEHILLINTÄ	Osaa vastustaa häiriötekijöitä ja äkillisiä ärsykejä sekä keskittyä käsillä olevaan tehtävään saavuttaakseen omat tavoitteensa.
	SINNIKKYYS	Jatkaa työskentelyä tehtävän parissa, kunnes se on valmis.
TOIMINTA JA VUOROVAIKUTUS MUIDEN KANSSA (Ekstroverttisyys)	SOSIAALISUUS	Osaa lähestyä niin tuttuja kuin vieraitakin ihmisiä ja/tai luoda ja ylläpitää sosiaalisia suhteita.
	JÄMÄKKYYS	Osaa itsevarmasti kertoa mielipiteistään, tarpeistaan ja tunteistaan sekä vaikuttaa muihin.
	ENERGISYYS	Suhtautuu arkielämään energisesti, innokkaasti ja spontaanisti.
TUNTEIDEN SÄÄTELY (Tunne-elämän tasa- painoisuus)	STRESSINSIETO- KYKY	Kyky hillitä ahdistusta tehokkaasti ja ratkaista ongelmat rauhallisesti (henkilö on rento ja kestää stressiä hyvin).
	OPTIMISMI	Myönteiset ja optimistiset odotukset itseä ja elämää kohtaan.
	OMIEN TUNTEIDEN HALLINTA	Pystyy tehokkaasti hallitsemaan turhautumisen herättämää kiukkua ja ärtymystä.
YHTEISTOIMINTA (Sovinnollisuus)	EMPATIA	Ymmärtää muita ja välittää heidän hyvinvoinnistaan, osaa arvostaa läheisiä ihmissuhteita sekä panostaa niihin.
	LUOTTAMUS	Ajattelee, että muut tarkoittavat yleensä hyvää, ja antaa anteeksi niille, jotka ovat tehneet väärin.
	YHTEISTYÖKYKY	Elää sovussa muiden kanssa ja arvostaa kanssakäymistä kaikkien kanssa.
MUUT MITTARIT	TAVOITTEELLISUUS	Vaatii itseltään paljon ja työskentelee ahkerasti saavuttaakseen tavoitteensa.
	MINÄPYSTYVYYS- USKOMUKSET	Uskoo pystyvänsä suorittamaan tehtävänsä ja saavuttamaan tavoitteensa.

Lähde: Assessment Framework of the Survey on Social and Emotional Skills (Kankaraš & Suarez-Alvarez, 2019)

Keskeiset tulokset Helsingissä

Helsingissä 15-vuotiaiden koulumenestykseen äidinkielessä ja kirjallisuudessa, matematiikassa ja kuvataiteessa on sosiaalisista ja emotionaalista taidoista kaikkein vahvimmin yhteydessä uteliaisuus, sinnikkyys, jämäkkyys ja luottamus.

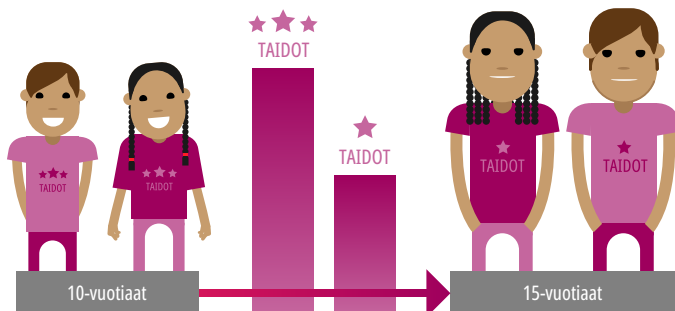
Kaiken kaikkiaan sukupuolierot lasten ja nuorten sosiaalisissa ja emotionaalisisissa taidoissa ovat Helsingissä hieman suuremmat kuin muissa osallistujakaupungeissa keskimäärin.

Kaikissa osallistujakaupungeissa 15-vuotiailla pojilla on tyttöjä parempi stressinsietokyky, he ovat optimistisempia ja hallitsevat tunteitaan paremmin. Pojat ovat myös sosiaalisempia, jämäkempiä ja energisempiä. 15-vuotiaat tytöt ovat puolestaan vastuuntuntoisempia, empaattisempia, yhteistyökykyisempiä ja suvaitsevaisempia kuin pojat.

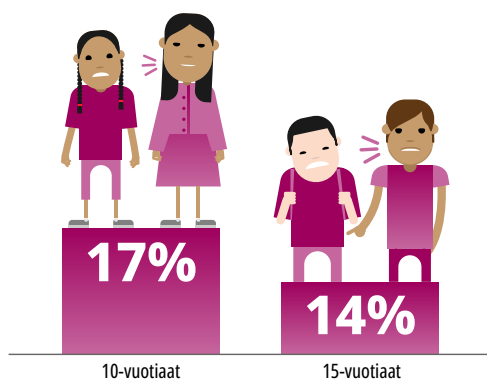

Kaikissa osallistujakaupungeissa korkeamassa sosio-ekonomisessa asemassa olevilla lapsilla ja nuorilla on keskimäärin paremmat sosiaaliset ja emotionaaliset taidot kuin alhaisemmassa asemassa olevilla ikätovereilla.

15-vuotiaiden sosiaaliset ja emotionaaliset taidot ovat alhaisemmalla tasolla kuin 10-vuotiaiden Helsingissä ja keskimäärin kaikissa osallistujakaupungeissa. Erot tulevat varsin selvästi esille erityisesti optimismissa, luottamuksessa, energisyydessä ja sosiaalisuudessa.

Niin Helsingissä kuin muissakin osallistujakaupungeissa vapaa-ajallaan taidetoimintaan osallistuvat lapset ja nuoret saivat parempia tuloksia luovuudessa, erityisesti 15-vuotiaat.

Helsingissä noin 17 prosenttia 10-vuotiaista ja 14 prosenttia 15-vuotiaista on kokenut kiusaamista vähintään muutaman kerran kuukaudessa tai useammin. Lasten ja nuorten altistuminen kiusaamiselle on negatiivisessa yhteydessä lähes kaikkiin sosiaalisiin ja emotionaalisiin taitoihin.

Helsingissä lasten ja nuorten tämänhetkiseen psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavia sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja ovat mm. optimismi, itsehillintä, stressinsietokyky, luottamus ja energisyys.

Voit lukea lisää SSES-tutkimuksesta (*Survey on Social and Emotional Skills*) kansainvälisestä tutkimusraportista: OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>

Sosiaalisen ja emotionaalisen oppimisen konteksti Helsingissä

Helsinki on yksi kymmenestä kaupungista, jotka ottivat osaa OECD:n Sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja mittaavaan kyselytutkimukseen (SSES) vuonna 2019 (katso demograafisia tietoja Helsingin kaupungista Tietolaatikosta 1). Helsinki on Suomen pääkaupunki. Vaikka se on Suomen suurin ja väkirikkain kaupunki noin 650 000 asukkaallaan, on se silti yksi pienimmistä tutkimukseen osallistuneista kaupungeista. Se on suurempi kuin Sintra (Portugali), jossa asukkaita on alle 400 000, mutta kaikkia muita osallistujakaupunkeja pienempi. Muihin SSES:n osallistujakaupunkeihin verrattuna Helsinki erottui korkeatasoisella talouskehityksellään, joka ilmeni sen väestön koulutustasona ja varakkuutena (Helsingissä lähes 50 prosentilla väestöstä on kolmannen asteen koulutus, ja kaupungin bruttokansantuote henkeä kohden on yksi korkeimpia osallistujakaupunkeja vertailtaessa). Vertailussa muuhun Suomeen Helsinki erottuu suuremmalla maahanmuuttajaväestöllään. Helsingissä maahanmuuttajien osuus väestöstä on 16 prosenttia, muualla Suomessa 7 prosenttia. Koulutus on selkeästi yksi Suomen keskeisistä investointialueista, sillä arviolta 6 prosenttia sen bruttokansantuotteesta kohdistetaan koulutukseen (vuonna 2018). Tämä ylittää OECD-maiden keskiarvon, joka on 5 prosenttia.

Suomalaisten lasten, nuorten ja aikuisten tiedoista ja kognitiivisista taidoista sekä niiden vertautumisesta muuhun maailmaan, on saatavilla runsaasti tietoa OECD:n tutkimusten ansiosta.

Näihin lukeutuvat mm. lasten ja nuorten taitoihin keskittyvä PISA-tutkimus (Programme for International Student Assessment) ja aikuisten osaamista kartoittava PIAAC-tutkimus (Programme for the International Assessment of Adult Competencies). PISA-testeissä suomalaiset 15-vuotiaat osoittivat johdonmukaisesti OECD-maiden keskiarvoa parempia kognitiivisia taitoja lukemisessa, matematiikassa ja tieteissä. Suoriutuminen näillä osa-alueilla on kuitenkin kääntynyt Suomessa laskuun vuoden 2006 alusta lähtien (OECD, 2019 [2]). Suomalaiset aikuiset ovat myös olleet PIAAC-tutkimuksen maiden kärkisijoilla. Suomalaiset 16–65-vuotiaat ovat osoittaneet keskimääräistä parempaa luku- ja laskutaitoa sekä ongelmanratkaisukykyä paljon teknologiaa sisältävissä ympäristöissä (OECD, 2013 [3]). Edelliset OECD-tutkimukset ovat myös antaneet tärkeää tietoa koulutuksen tasa-arvoisuudesta Suomessa verrattuna muihin maihin. Viimeisimmässä PISA-tutkimuksessa vuonna 2018 sukupuoliero lukutaidossa oli yksi suurimpia kaikista osallistujamaista/-talousalueista. Ero oli samankaltainen vuoden 2009 tuloksen kanssa, sillä sekä tyttöjen että poikien menestys oli heikentynyt tänä aikana. Suomessa sosioekonomiseen asemaan liittyvä ero suoriutumisessa on pienempi kuin korkeassa ja alhaisessa asemassa olevien erot OECD-maissa keskimäärin. Tämä ero on kuitenkin Suomessa kasvanut vuoden 2009 jälkeen, vaikka se on muissa OECD-maissa pysynyt keskimäärin samana (OECD, 2019[4]).

Tietolaatikko 1. Avaintietoja Helsingistä (Suomi)

Kaupunki: Helsinki

Sijainti: Suomen pääkaupunki.

Väestö (2019): 650 000 asukasta

Keski-ikä (2019): 41

Ensimmäisen ja toisen polven maahanmuuttajien osuus väestöstä (2018): 16 %

Kolmannen asteen koulutuksen saaneiden henkilöiden osuus väestöstä (2020): 43 %

15–74-vuotiaiden henkilöiden keskiarvoinen työttömyystaso (2018): 8 %

Lähde: Helsingin kaupunki.

Lasten ja nuorten sosiaalisista ja emotionaalista taidoista tai siitä, kuinka ne vaikuttavat henkilön suoriutumiseen, ei kuitenkaan tiedetä paljon, vaikka näihin taitoihin on kiinnitetty huomiota koko maassa ja Helsingissä. Helsinki on panostanut paljon oppijoiden sosiaaliin ja emotionaalisiin taitoihin, jotka on sisällytetty peruskouluissa ja lukioissa sekä opetussuunnitelmien perusteisiin että paikallisiin opetussuunnitelmiin, jotka korostavat kokonaisvaltaista näkökulmaa oppijan kehityksessä. Ammatillisessa koulutuksessa sosiaaliset ja emotionaaliset taidot sisältyvät tutkintojen perusteisiin.

Vaikka sosiaaliset ja emotionaaliset taidot eivät ole Suomessa oma oppiaineensa, on sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen opetus otettu mukaan peruskoulun (luokat 1–9) opetussuunnitelman perusteisiin vuonna 2014. Opetussuunnitelman jokainen oppiaine sisältää sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja osana jokaista seitsemää eri laaja-alaista osaamisaluetta: ajattelu ja oppiminen; itsestä huolehtiminen ja arjen taidot; kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu; monilukutaito; tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen; työelämätaidot ja yrittäjyys: osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen. Näistä erityisesti itsestä huolehtimisen ja arjen taitojen osaamisalue painottaa sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja.

Suomalaisen peruskoulun kahdella ensimmäisellä luokalla sosiaaliset ja emotionaaliset taidot on otettu osaksi ympäristöoppia, johon

kuluu biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon opintoja. Ympäristöoppi on integroitu oppiaine, jonka näkökulmana on kestävä kehitys. Se yhdistää luonnontieteiden ja humanististen tieteiden näkökulmia. Oppiaineen tavoitteena on ohjata oppilaita harjoittelemaan ryhmätyötaitojaan ja emotionaalisia taitojaan ja vahvistaa heidän arvostustaan itseään ja toisiaan kohtaan. Oppisisällöt valitaan niin, että oppilaille syntyy yleiskäsitys ihmiskehon eri osista ja toiminnasta, elämäkulusta sekä eri elämänvaiheiden aikana tapahtuvasta kasvusta ja kehityksestä. Oppilaat harjoittelevat emotionaalisia taitoja, kehittävät henkistä hyvinvointiaan ja opettelevat ikätasoista arvostusta muita kohtaan. Sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja harjoitellaan myös katsomusaineissa (luokat 3–6) lasten oikeuksiin ja vastuisiin, oman mielipiteen muodostamiseen ja perusteluun, ystävyyteen, positiivisen luokka- ja koulu yhteisön rakentamiseen sekä syrjinnän ehkäisemiseen liittyvien teemojen kautta. Sosiaalisten ja emotionaalisten valmiuksien kehittäminen on myös osa terveystiedon opetusta luokilla 7–9. Tällä pyritään tukemaan oppilaiden kykyä toimia eri konfliktitilanteissa ja tunnistaa omat arvonsa ja asenteensa. Oppilaat pohtivat eri teemoja, kuten yksilöllisyyttä, yhteisöllisyyttä, tasa-arvoa ja vastuullista päätöksentekoa. Muita aiheita ovat tunteiden ilmaiseminen ja säätely sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Oppilaat oppivat käsittelemään konflikteja, hankalia tilanteita, stressiä ja kriisejä rakentavalla tavalla. Näiden oppisisältöjen kautta kehitetään lukuisia sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja, ja ne myös

yhdistyvät seuraaviin SSES-tutkimuksessa arvioitaviin taitoihin: jämäkyys, yhteistyökyky, empatia, sinnikkyys, vastuuntunto, itsehillintä, sosiaalisuus, stressinsietokyky, suvaitsevuus ja luottamus.

Suomessa perusopetuksen arviointi keskittyy kolmelle osa-alueelle: oppiminen ja osaaminen, työskentely ja käyttäytyminen, joista oppiminen ja osaaminen määrittävät päättöarvosanan. Sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja arvioidaan sekä osana oppilaiden oppimista ja osaamista että käyttäytymistä. Käyttäytymiseen liittyvät tavoitteet perustuvat koulun opetustavoitteisiin ja toimintatapoihin, jotka määrittävät koulu yhteisön kulttuuria.

Sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen kehittäminen sisältyy myös toisen asteen koulutukseen. Ammatilliseen koulutukseen sisältyy kahdeksan elinikäisen oppimisen taitoa, mukaan lukien yhteiskunnalliset taidot ja kansalaistaidot, joihin lukeutuu myös sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja. Lukiokoulutuksessa otettiin vuonna 2021 käyttöön opetussuunnitelman perusteet, jotka korostavat laaja-alaista osaamista. Laaja-alaiseen

osaamiseen lukeutuvat myös nuoren hyvinvointia tukevat sosiaaliset ja emotionaaliset taidot. Lukiokoulutuksessa nämä taidot on sisällytetty lisäksi terveystiedon opintoihin. Sosiaalisista ja emotionaalisista taidoista toisen asteen koulutuksessa painotetaan tehtävien suorittamista (vastuuntunto, sinnikkyys ja itsehillintä), yhteistoi- mintaa (empatia, luottamus ja yhteistyökyky), sekä muiden kanssa toimimista ja vuorovaikutusta (sosiaalisuus ja jämäkyys).

Helsingin *Ruuti*-järjestelmä pyrkii voimaannuttamaan nuoria luomalla heille mahdollisuuksia ajaa itselleen tärkeitä asioita. Ruuti-järjestelmässä on useita toimia, jotka tukevat nuorten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen kehittymistä. Ruuti pyrkii varmistamaan, että kaikki helsinkiläiset nuoret saavat mahdollisuuden vaikuttaa vähintään kerran vuodessa. Toimintaa ohjaa viisi periaatetta: voimaantumisen ja osallistumisen taitojen oppiminen, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, muiden hyvä kohtelu, alueellisuus ja kollektiivinen työ sekä osallistumisen moninaisuus. Ruuti-järjestelmään kuuluu laaja joukko toimintoja, jotka on esitelty Tietolaatikossa 2.

Tietolaatikko 2. Ruuti-järjestelmä Helsingissä

Helsingin kaupungin Ruuti-järjestelmä auttaa nuoria kehittämään useita eri sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja jämakkydestä, optimismista ja sosiaalisuudesta vastuuntuntoon, uteliaisuuteen ja luovuuteen.

Oppilaskunta/Opiskelijakunta

Oppilaskuntaan tai opiskelijakuntaan kuuluu jokainen koulun tai oppilaitoksen oppilas tai opiskelija.

Oppilaskunnan/Opiskelijakunnan hallitus

Oppilaiden tai opiskelijoiden valitsema ryhmä oppilasedustajia, jotka auttavat suunnittelemaan toimintaa kaikille koulun oppilaille tai opiskelijoille.

Oppilaitosten omat ryhmät ja tiimit

Oppilaitoksilla on oppijoiden omiin ehdotuksiin ja toimintaan perustuvia ryhmiä ja tiimejä, joiden kautta oppijat voivat ajaa itselleen tärkeitä asioita. Oppijat voivat myös puuttua huomaamiinsa epäkohtiin ja etsiä asiaa edistävän ryhmän. Esimerkkejä tällaisista ryhmistä ovat ympäristötiimit, ruokalautakunnat, hyvinvointiryhmät, tuutoritoiminta, ekotukihenkilöt ja vertaissovittelijat.

Osallistava budjetointi

Helsingin kaupunki tarjoaa nuorille kolme osallistavan budjetoinnin mallia: *Ruuti-raha*, *RuutiBudjetti* ja *OmaStadi*. Ruuti-raha koostuu oppilaskunnille/opiskelijakunnille kohdenetusta vuosittaisesta rahoituksesta, jota voidaan käyttää yhteisöllisyyden kehittämiseen tai opiskeluympäristön mukavuuden parantamiseen. RuutiBudjetissa 12–17-vuotiaat nuoret kehittävät ideoita siitä, millaisia vapaa-ajan toimintoja ja palveluja Helsingin nuorille tarjotaan, ja äänestävät sekä neuvottelevat ehdotuksista. OmaStadi-ohjelman kautta helsinkiläiset voivat laatia ehdotuksia ja suunnitelmia, jotka hyödyttävät kaikkia Helsingin asukkaita. Kaikki yli 12-vuotiaat voivat äänestää ehdotuksia ja pääsevät näin vaikuttamaan päätöksiin.

Oppilaskunnan/

Opiskelijakunnan hallituspäivät

Oppilaskuntien ja opiskelijakuntien hallitukset kokoontuvat joka vuosi vaihtamaan kokemuksia ja kehittämään aktiviteetteja.

Nuorisoneuvosto

Nuorisoneuvosto on vaikutusvaltainen 30 nuoren ryhmä, jolla taataan nuorten äänten kuuluvuus Helsingin kaupungin päätöksenteossa. Se on kuntalakiin pohjautuva edunvalvontaelin. Sen jäsenet (13–17-vuotiaita) valitaan kahden vuoden välein, ja valtuuston tarkoituksena on osallistaa nuoret päätöksentekoon sekä Helsingin eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, toimeenpanoon ja seurantaan. Nuorisoneuvosto kokoontuu säännöllisesti noin kahdesti kuukaudessa keskustelemaan eri aiheista työ- ja pienryhmissä.

Nuorisoaloitteet

Helsinkiläiset nuoret (13–17-vuotiaat) voivat esittää aloitteita Helsingin kaupungille tähän suunnitellun verkkosivun kautta. Nuorten esittämät aloitteet voivat koskea esimerkiksi penkkien lisäämistä lähikoulun viereiseen puistoon, naapurustossa havaittua vaarallista risteystä tai koripallokentän rakentamista alueelle. Ehdotusta lähettäessään heitä pyydetään perustelemaan aloitteensa ja kertomaan, kuinka sillä voitaisiin kehittää yhteisön hyvinvointia.

Sponsori-rahoitus

Nuoret, 7–28-vuotiaat henkilöt voivat hakea ja saada rahoitusta ideoidensa ja projektiensa toteuttamiseen.

Nuorten Ääni -toimitus

Nuorten Ääni -toimituksen kautta 13–19-vuotiaat nuoret voivat saada äänensä kuuluviin ja vaikuttaa yhteiskunnallisiin aiheisiin mediassa.

Lähde: <https://ruuti.munstadi.fi/>

Jokaisen helsinkiläisen tai suomalaisen koulun oletetaan myös tukevan ja toteuttavan kiusaamisen-

vastaista ohjelmaa (lisätietoja KiVa-ohjelmasta löytyy Tietolaatikosta 3).

Tietolaatikko 3. KiVa – Kiusaamisen vastainen ohjelma

KiVa on Turun yliopiston kehittämä ja opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittama kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma. Ohjelma on näyttöön perustuva, eli sen vaikuttavuus on tieteellisesti todistettu. KiVa tarjoaa laajan valikoiman konkreettisia työkaluja ja materiaaleja kouluille kiusaamisen kitkemiseksi. Sen määritelmä kiusaamisesta on tarkkaan harkittu ja korostaa, että kiusaamisella on monia eri muotoja. Sen mukaan kiusaaminen on ryhmäilmiö, jossa sekä kiusaajilla että sivustaseuraajilla on merkittävä rooli. Ohjelma tarjoaa myös hyödyllistä tietoa kiusaamisen havaitsemisesta. Tyypillisiä varoitusmerkkejä ovat muutokset lapsen käytöksessä, esimerkiksi äkillinen pelko koulumatkan kulkemisesta bussilla tai kävelen, lisääntynyt stressi, ahdistus, vetäytyneisyys tai ärtymys, koulupoissaolot päänsäryn tai vastakipujen vuoksi ja näkyvät fyysisen aggression merkit.

Ohjelmalla on verkkosivusto, josta lapset ja nuoret voivat etsiä neuvoja siihen, kuinka toimia, jos heitä kiusataan. Lapsia ja nuoria neuvotaan kertomaan kiusaamisesta jollekin

luotettavalle henkilölle kotona tai koulussa, etsimään ystäviä, jotka voivat tarjota tukea, ja luottamaan itseensä. Verkkosivuston neuvot liittyvät SSES-tutkimuksessa arvioituihin sosiaalisiin ja emotionaalisiin taitoihin, kuten luottamukseen, sosiaalisuuteen, yhteistyökykyyn ja jämäkkyuteen.

Ohjelmalla on myös huoltajille suunnattu opas. Se tarjoaa tietoa kiusaamisesta, kertoo kiusaamiseen liittyvästä ajankohtaisesta tutkimuksesta, sekä neuvoo, mitä kotona ja koulussa on tehtävissä kiusaamistilanteissa. Opas pohjautuu pitkälti käsitykseen siitä, että kodin ja koulun välinen yhteistyö on tärkeää kiusaamisen käsittelyssä.

Toimenpideohjelmaan kuuluu myös tutkimusprojekti "Challenge", eli "haaste". Se pyrkii tunnistamaan niiden nuorten ominaisuuksia ja olosuhteita, joiden kohdalla kiusaaminen jatkuu tai jotka jatkavat kiusaamista asiaan puuttumisesta huolimatta.

Lähde: <https://www.kivakoulu.fi/>

Vaikka tämä yleiskatsaus tarjoaa jonkinlaisen kontekstin SSES-tutkimuksen Helsingin tulosten tarkastelun tueksi, ei tästä kuitenkaan voida tehdä

johtopäätöksiä siitä, miten paikallisen tason eri tekijät vaikuttavat sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen oppimiseen Helsingissä.

Sosiaaliset ja emotionaaliset taidot ovat tärkeitä koulumenestyksen kannalta

Oppijoiden opintomenestys on yksi päätekijöistä myöhemmän menestyksen näkökulmasta. Se on yhteydessä pidemmälle jatkuvaan koulutukseen, mutta myös muihin tärkeisiin elämän osa-alueisiin, kuten työllisyyteen, tulotasoon, terveyteen ja hyvinvointiin. Samantasoiset oppimistulokset eivät aina kuitenkaan johda samanlaisiin lopputuloksiin elämässä. On mahdollista, että jotkut menestyvät todennäköisemmin kuin toiset siitä syystä, että he ovat kehittäneet sosiaalisia ja emotionaalisia taitojansa.

SSES:ssä kerättiin tietoja oppijoiden arvosanoista kolmessa eri oppiaineessa: äidinkiessä ja kirjallisuudessa, matematiikassa ja kuvataiteessa. Lisäksi tutkimukseen osallistuville lapsille ja nuorille annettiin tehtäväksi lyhyt kognitiivista kyvykkyyttä mittaava testi¹. SSES-aineisto kaikista osallistuvista kaupungeista tuo esiin, että sosiaaliset ja emotionaaliset taidot ennustavat merkitsevästi kouluarvosanoja (Kuvio 2 ja Kuvio 3). Yhteydet joidenkin sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen sekä kouluarvosanojen välillä ovat melko heikkoja, mutta johdonmukaisia molemmissa ikäryhmissä ja kaikissa kolmessa oppiaineessa. Tämä yhteys säilyy myös silloin, kun sukupuoli ja sosioekonominen asema on otettu huomioon. Uteliaisuus ja sinnikkyys ovat erityisesti sellaisia sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja, jotka ovat vahvimmin yhteydessä sekä 10- että 15-vuotiaiden arvosanoihin kaikissa kolmessa oppiaineessa.

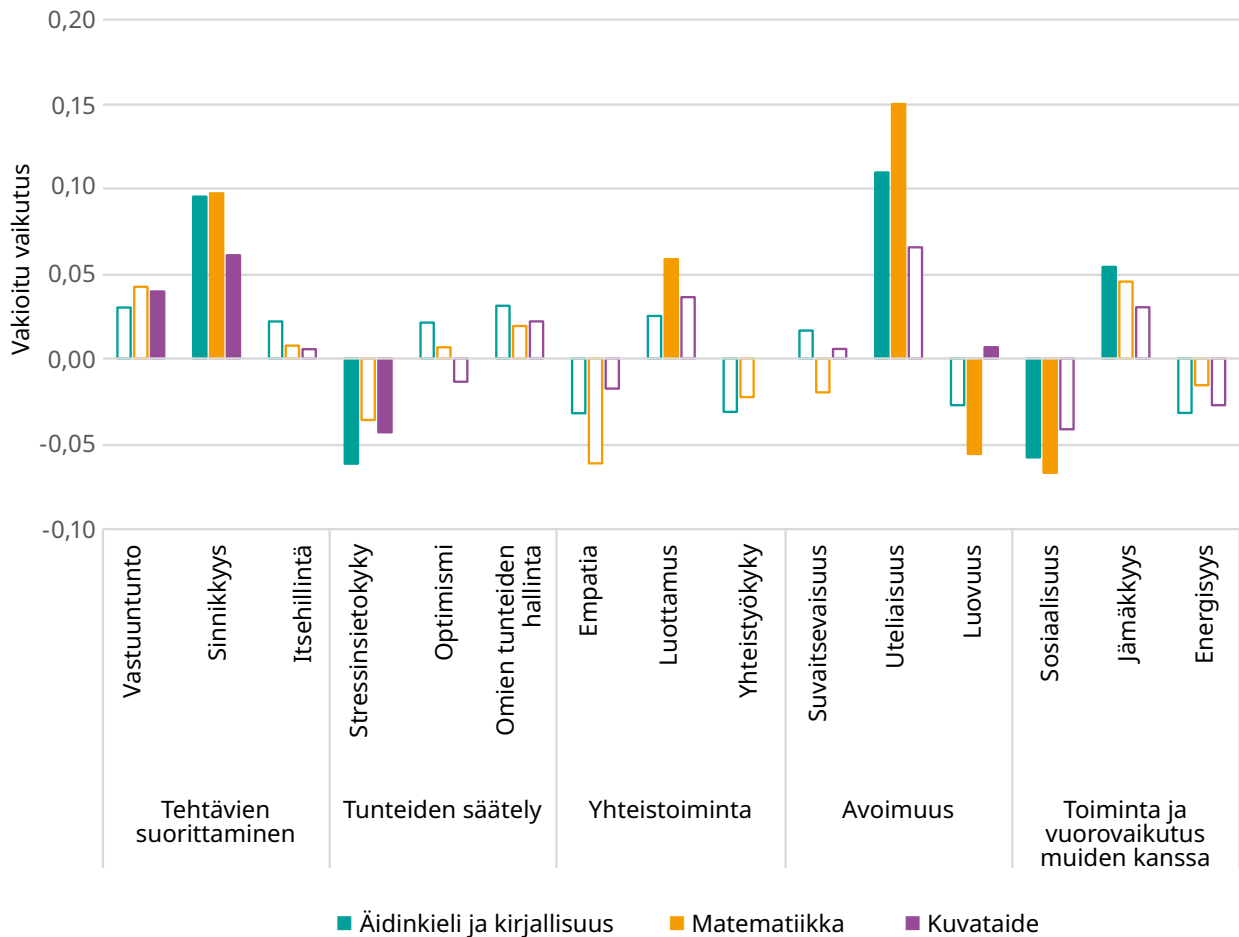
Jämäkät ja vastuuntuntoiset lapset ja nuoret tapaavat myös saada parempia arvosanoja, joskin vähemmässä määrin. Nämä löydökset korostavat, kuinka tärkeää on pyrkiä tavoitteisiin haasteista huolimatta ja pitää yllä älyllistä uteliaisuutta monipuolisesti eri aiheita kohtaan sekä vaalia intoa uuden oppimiseen.

Ne 15-vuotiaat, jotka kertoivat sietävänsä stressiä paremmin ja olevansa sosiaalisempia, saivat keskimäärin heikompia arvosanoja (Kuvio 2). Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että rauhallisuus vastoinkäymisten edessä (hyvän stressinsietokyvyn tuoma etu) ja tuen hakeminen ikätovereilta hankaloittaisivat koulumenestystä. Sen sijaan tämä saattaa viitata siihen, että nuoret, joilla on usein enemmän päätäntävaltaa kuin lapsilla, saattavat asettaa sosiaaliset suhteensa koulutöiden edelle. Stressinsietokykyään hyvänä pitäviä nuoria koulumaailma ja sen vaatimukset eivät välttämättä kosketa samalla tavalla. Tätä yhteyttä ei itse asiassa ole havaittu nuorempien ikäryhmien kohdalla, jotka ovat tyypillisesti enemmän huoltajiensa ja opettajiensa valvonnassa (Kuvio 3). Toisin sanoen, nuoremmilla oppilailla voi olla vähemmän vaativa kouluympäristö ja ympärillään aikuisia, jotka auttavat heitä hallitsemaan ja kanavoimaan energiaansa ja sosiaalista vuorovaikutustaan tavoilla, jotka eivät vaikuta kielteisesti koulusuoriutumiseen.

1 Kouluarvosanoja ei kerätty Ottawassa (Kanada).

Kuvio 2. Sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen yhteys 15-vuotiaiden koulumenestykseen (kansainvälinen keskiarvo)

Äidinkielen ja kirjallisuuden, matematiikan ja kuvataiteen vakioitujen arvosanojen regressiokertoimet vakioituina sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen asteikon pistemäärinä (kansainvälinen keskiarvo)

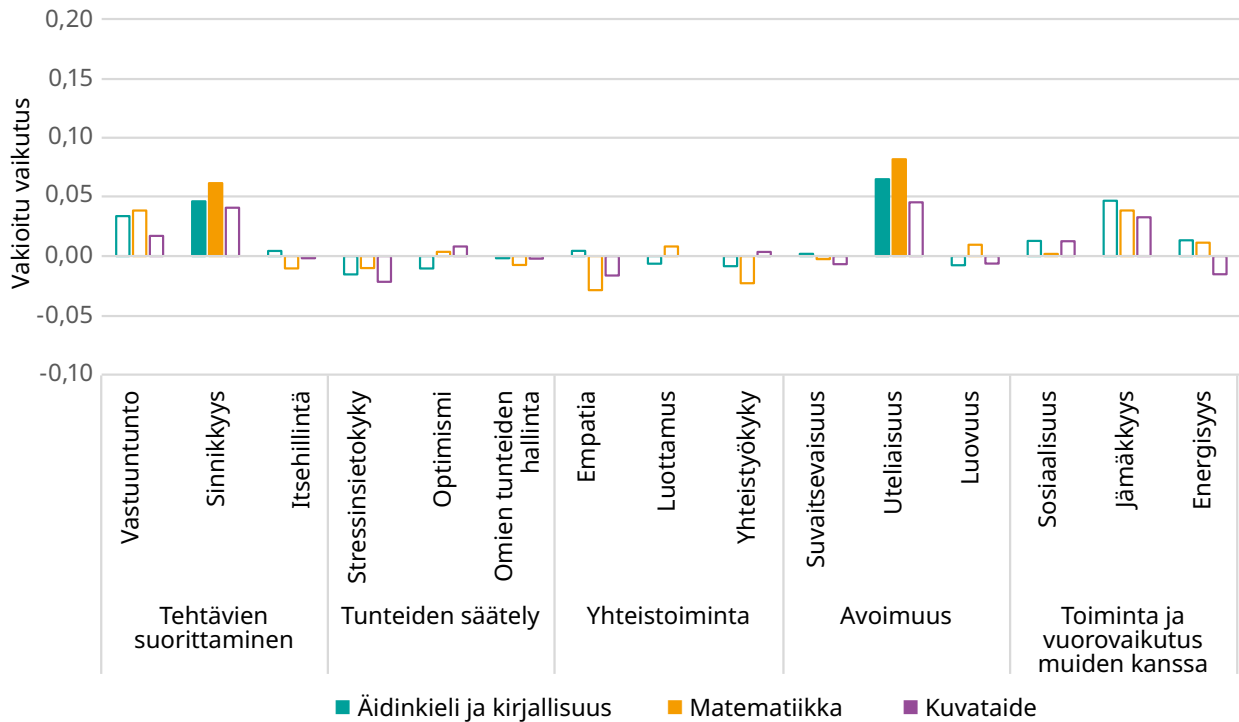

Huom: Sintrasta (Portugali) saadut tiedot eivät täyttäneet oppijoiden vastausprosenttia koskevia vaatimuksia, eikä niitä ole siten otettu huomioon kansainvälisissä keskiarvoissa. Regressiot ovat kaupunkikohtaisia, ja kontrollimuuttujia ovat sukupuoli, sosioekonominen tausta ja kognitiivisen testin tulokset, lukuun ottamatta Houstonia (Yhdysvallat), jossa kyseistä testiä ei suoritettu. Ottawa (Kanada) on jätetty kouluarvosana-analyysin ulkopuolelle, sillä tietoja oppijoiden arvosanoista ei ollut saatavilla. Värilliset palkit kuvaavat tilastollisesti merkitseviä eroja ainakin viidessä kaupungissa ja pelkästään ääriarvoilla merkityt palkit tilastollisesti merkitseviä eroja alle viidessä kaupungissa.

Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Kuvio 2.1.

Kuvio 3. Sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen yhteys 10-vuotiaiden koulumenestykseen (kansainvälinen keskiarvo)

Äidinkielen ja kirjallisuuden, matematiikan ja kuvataiteen vakioitujen arvosanojen regressiokertoimet vakioituina sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen asteikon pistemäärinä (kansainvälinen keskiarvo)

Huom: Sintrasta (Portugali) saadut tiedot eivät täyttäneet oppijoiden vastausprosenttia koskevia vaatimuksia, eikä niitä ole siten otettu huomioon kansainvälisissä keskiarvoissa. Regressiot ovat kaupunkikohtaisia, ja kontrollimuuttujia ovat sukupuoli, sosioekonominen tausta ja kognitiivisen testin tulokset, lukuun ottamatta Houstonia (Yhdysvallat), jossa kyseistä testiä ei suoritettu. Ottawa (Kanada) on jätetty kouluarvosana-analyysin ulkopuolelle, sillä tietoja oppijoiden arvosanoista ei ollut saatavilla. Värilliset palkit kuvaavat tilastollisesti merkitseviä ainakin viidessä kaupungissa ja pelkästään ääriarvoilla merkityt palkit merkitseviä eroja alle viidessä kaupungissa.

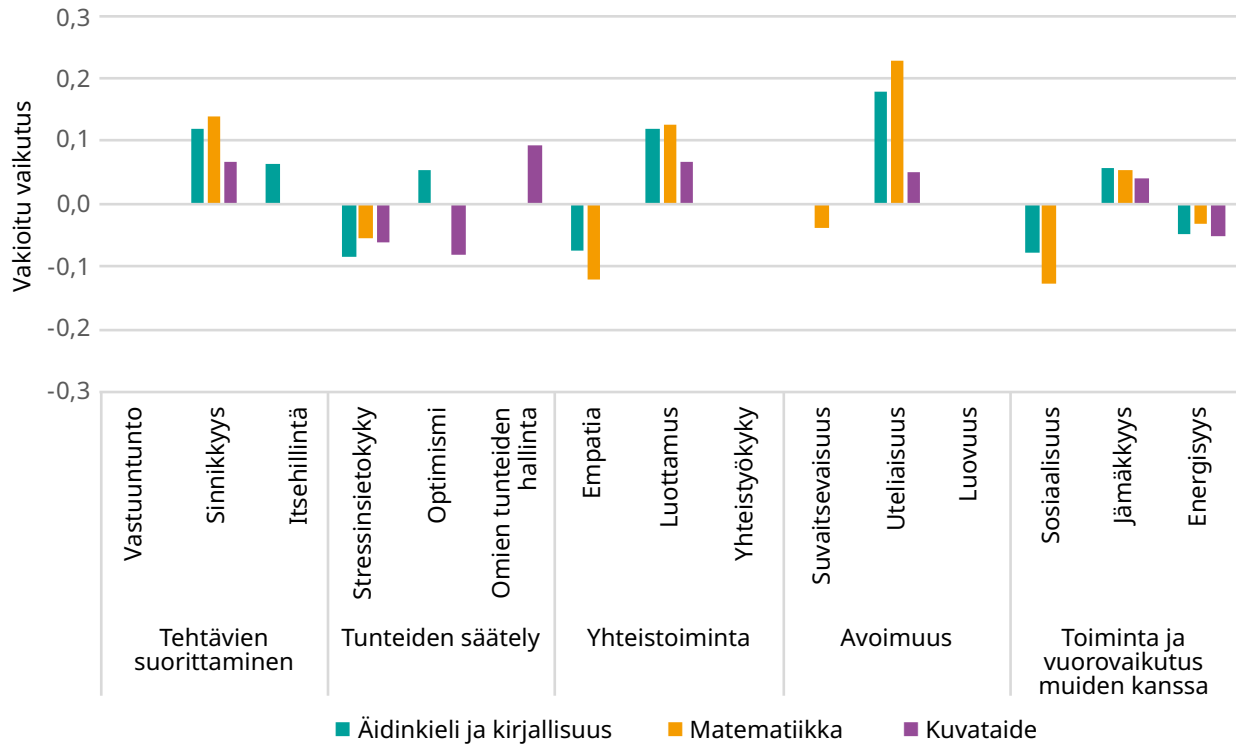
Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Kuvio 2.2.

Kuvio 4 antaa yleiskuvan niistä sosiaalisista ja emotionaalista taidoista, jotka ovat vahvimmin yhteydessä helsinkiläisten 15-vuotiaiden arvosanoihin kaikissa kolmessa oppiaineessa. Uteliaisuus, sinnikkyys, jämähkyys ja luottamus ovat sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja, jotka vaikuttavat positiivisimmin 15-vuotiaiden arvosanoihin kaikissa kolmessa SSES-aineiston oppiaineessa, eli äidinkielessä ja kirjallisuudessa, matematiikassa ja kuvataiteessa. Nämä löydökset korostavat sitä, kuinka tärkeää on sitoutua ennalta-asetettujen tavoitteiden saavuttamiseen myös vaikeuksia kohdattaessa sekä vaalia älyllistä uteliaisuutta moninaisissa asioissa. Oppijoilla, jotka ovat uteliaita useita eri asioita kohtaan ja pitävät uusien

asioiden oppimisesta, on paremmat valmiudet kohdata vaikeuksia ja he saavuttavat todennäköisemmin tavoitteensa. Luottavaisiksi itseään kuvanneet oppijat taas pystyvät tukeutumaan ikätovereihinsa ja kertomaan heille asioistaan. Tämä vaikuttaisi tukevan parempaa koulumenestystä. Hyvällä stressinsietokyvyllä ja energisyydellä on negatiivinen yhteys kaikkien oppiaineiden arvosanoihin. Paremmiin stressiä sietävät oppijat eivät ehkä ole huolissaan koulumenestyksestään eivätkä siten mieti arvosanojaan yhtä paljon kuin muut. Energisyyteen liittyvä löydös saattaa johtua siitä, että koulutehtävät usein vaativat oppijalta matalampaa energiatasoa, esimerkiksi työpöydän ääressä istumista.

Kuvio 4. Sosiaaliset ja emotionaaliset taidot, jotka vahvimmin yhteydessä 15-vuotiaiden koulumenestykseen Helsingissä

Äidinkielen ja kirjallisuuden, matematiikan ja kuvataiteen vakioitujen arvosanojen regressiokertoimet vakioituina sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen asteikon pistemäärinä

Huom: Helsingiläisten 15-vuotiaiden äidinkielen ja kirjallisuuden, matematiikan ja kuvataiteen vakioitujen arvosanojen regressiokertoimet vakioituina sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen asteikon pistemäärinä. Jokaisessa regressiossa kontrollimuuttujia ovat sukupuoli, sosioekonominen tausta ja kognitiivisen testin tulokset. Vain tilastollisesti merkitsevät, lasso-metodilla (lineaarinen, kutistumaa hyödyntävä regressiometodi ja valintaoperaattori) havaitut yhteydet raportoidaan.

Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Taulukot A2.1, A2.2, A2.3, A2.4, A2.5 ja A2.6.

Sosiaalisilla ja emotionaalisilla taidoilla on merkitystä tulevalle koulutukselle ja työelämälle

Nuoruusikä on aikaa, jolloin nuoret alkavat valmistautua aikuiselämään. Teini-ikäisten täytyy tehdä tärkeitä, tulevaisuuteen vaikuttavia päätöksiä esimerkiksi koulutukseen, opiskeltaviin aineisiin ja tulevaan uraansa liittyen. Nuorilla on kuitenkin usein vääristynyt käsitys kognitiivisista, sosiaalisista ja emotionaalisista vahvuuksistaan, mihin vaikuttaa enemmän heidän välitön ympäristönsä kuin objektiivinen tieto. Heillä ei välttämättä myöskään ole riittävästi tietoa kaikista saatavilla olevista koulutus- ja uramahdollisuuksista. Aiemmissä tutkimuksissa on osoitettu, että sosiaaliset ja emotionaaliset taidot ovat keskeinen osa yksilön työllistyyttä eli heidän kykyään löytää mielekästä työtä ja pitää työpaikkansa (Pool ja Sewell, 2007[5]).

Koulutusjärjestelmällä saattaa olla elintärkeä rooli sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen kanavoimisessa työmarkkinoille soveltuvalla tavalla. Se myös auttaa nuoria kehittämään todenmukaista arviota itsestään ja tulevaisuuden kouluttautumismahdollisuuksistaan. Näin koulutusjärjestelmän kautta voidaan varmistaa, että nuoret tulevat löytämään taitojansa, kiinnostuksenkohteitaan ja kykyjensä vastaavan paikan työelämästä (Musset ja Kurekova, 2018[6]).

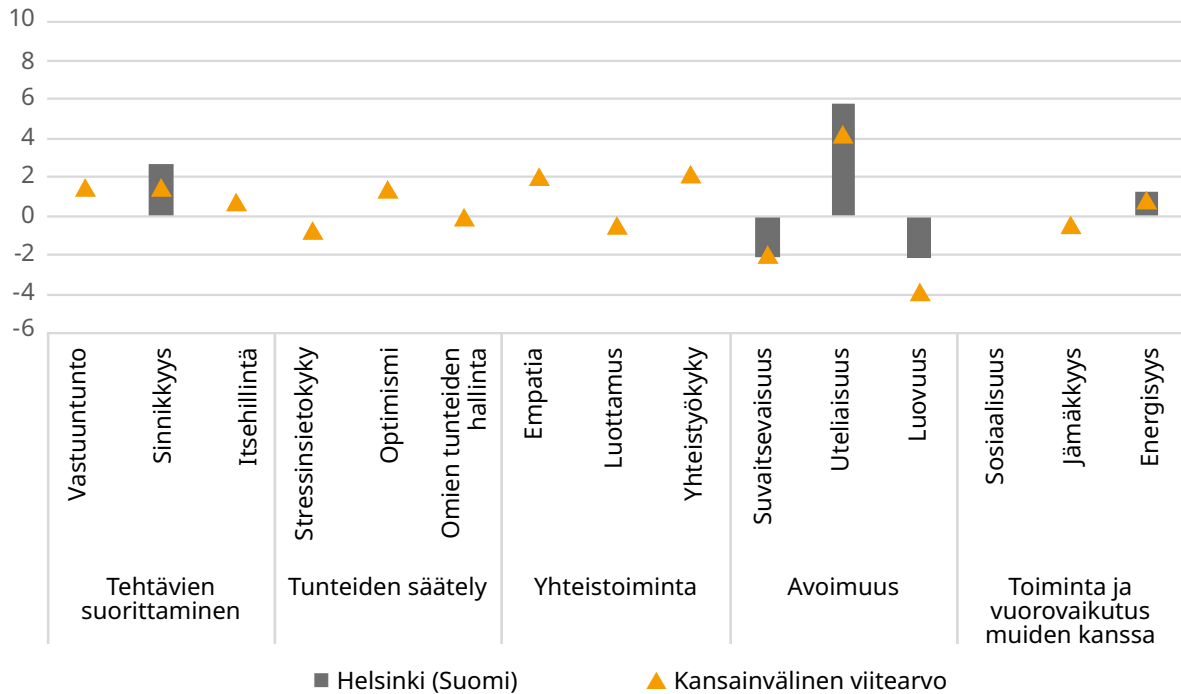
Koulutukseen liittyvien odotusten tapaan myös lasten ja nuorten odotukset työelämää kohtaan liittyvät tiettyihin sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen yhdistelmiin. Sosiaalisten

ja emotionaalisten taitojen yhteys työelämä-odotuksiin on ensinnäkin huomattavasti vahvempi 15-vuotiailla kuin 10-vuotiailla. Tämä saattaa kuvata näiden kahden tekijän keskinäistä riippuvuussuhdetta – lapset ja nuoret ehkä kehittävät omiin kognitiivisiin, sosiaalisiin ja emotionaalisiin taitoihinsa sopivia uratoiveita samalla kehittäen niitä taitoja, joita tarvitaan henkilökohtaisten työelämätaavoitteiden saavuttamiseen.

15-vuotiaiden työelämäodotuksia tarkasteltaessa nousee esiin joitakin sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen yhdistelmiä, jotka voidaan liittää uratoiveisiin tietyillä aloilla. Tätä havainnollistaa muutama esimerkkitapaus. Kaikissa osallistujakaupungeissa esimerkiksi terveysalan ammattia (kuten lääkäri, sairaanhoitaja ja kätilö) tavoittelevat 15-vuotiaat nuoret ovat uteliaampia kuin muita ammatteja suunnittelevat ikätoverinsa (Kuvio 5). Helsingissä ja lähes kaikissa muissakin kaupungeissa nämä nuoret myös kuvasivat itseään vähemmän luoviksi kuin muut. Helsingille on ominaista se, että terveysalalle suuntaavat nuoret ovat sinnikkäämpiä, energisempiä ja vähemmän suvaitsevaisia. Tämä sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen yhdistelmä ei ole yllättävä, kun otetaan huomioon, että terveysalan ammateissa vaaditaan tieteellistä uteliaisuutta ja työpäiviin sisältyy paljon jaloilla oloa ja vuorovaikutusta lukuisten potilaiden kanssa.

Kuvio 5. Sosiaaliset ja emotionaaliset taidot, jotka yhdistyvät vahvimmin odotuksiin terveysalalla työskentelystä Helsingissä

Prosenttiyksikkömuutos todennäköisyydessä, että 15-vuotias uskoo työskentelevänsä terveysalalla.

Huom: Kuviossa näkyy prosenttiyksikkömuutos todennäköisyydessä, että 15-vuotias uskoo työskentelevänsä terveysalalla yhdistettynä 100 pisteen nousuun vastaavan taidon pisteytyksessä (kunkin taidon pistemäärän jakauman keskihajonnaksi asetettiin 100 yhdistetylle tietojoukolle, joka sisälsi samoin painotettuja kaupunkikohtaisia tietoja). Vain tilastollisesti merkitsevät, lasso-metodilla havaitut yhteydet raportoidaan. Kansainvälinen viitearvo on aritmeettinen keskiarvo kaikkien kaupunkien kertoimista, ja siihen lukeutuvat vain tilastollisesti merkitsevät ja lasso-metodilla havaitut yhteydet. Kaikissa malleissa kontrollimuuttujia ovat sosioekonominen tausta ja sukupuoli.

Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Taulukko A2.8.

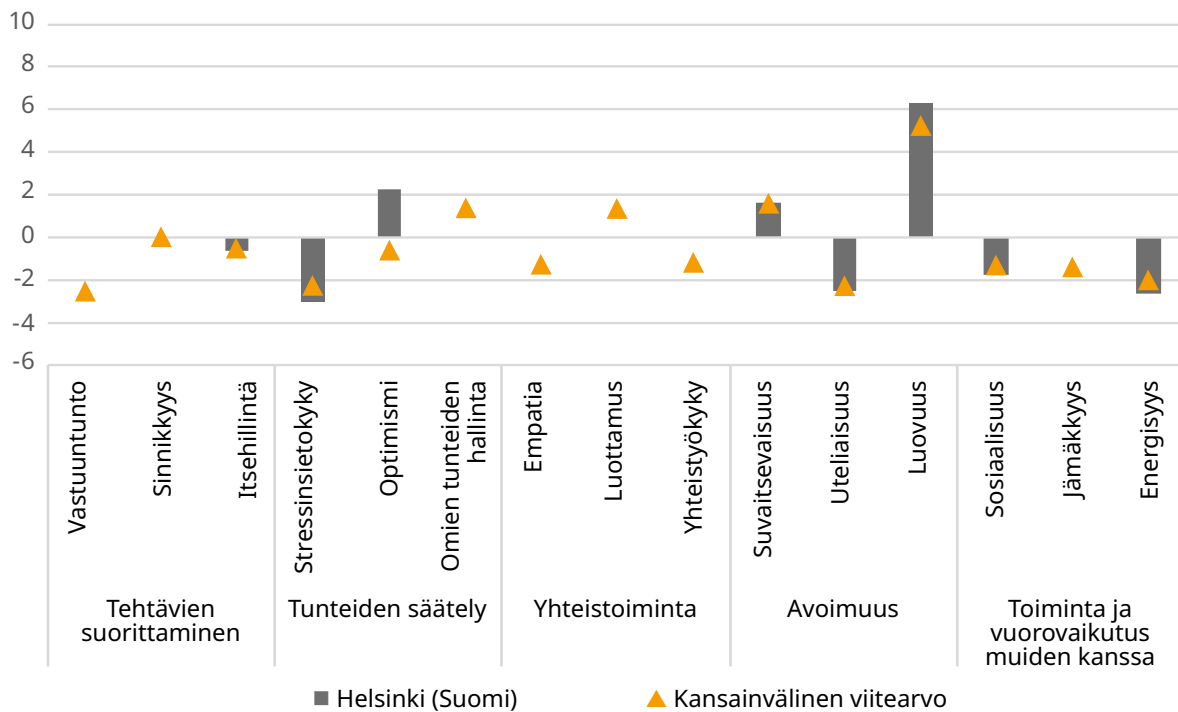

Kaikissa kaupungeissa luoville aloille suuntaavat nuoret myös kokivat itsensä luoviksi (Kuvio 6). Luoviin ammatteihin lukeutuvat esimerkiksi taitelijat, muusikot ja näyttelijät, mutta myös markkinointijohtajat ja muut alan ammattilaiset, arkkitehdit, toimittajat, viestintävastaavat

ja ohjelmistoalan ammattilaiset. Helsinkiläiset nuoret, jotka odottavat päätyvänsä luovalle alalle, ovat usein optimistisempia ja suvaitsevampia kuin ikätoverinsa, mutta heidän stressinsietokykynsä on heikompi. He ovat myös vähemmän sosiaalisia, uteliaita ja energisiä kuin muut nuoret.

Kuvio 6. Sosiaaliset ja emotionaaliset taidot, jotka yhdistyvät vahvimmin odotuksiin luovalla alalla työskentelystä Helsingissä

Prosenttiyksikkömuutos todennäköisyydessä, että 15-vuotias uskoo työskentelevänsä luovalla alalla.

Huom: Kuviossa näkyy prosenttiyksikkömuutos todennäköisyydessä, että 15-vuotias uskoo työskentelevänsä luovalla alalla yhdistettynä 100 pisteen nousuun vastaavan taidon pistetyksessä (kunkin taidon pistemäärän jakauman keskihajonnaksi asetettiin 100 yhdistetylle tietojoukolle, joka sisälsi samoin painotettuja kaupunkikohtaisia tietoja). Vain tilastollisesti merkitsevät, lasso-metodilla havaitut yhteydet raportoidaan. Kansainvälinen viitearvo on aritmeettinen keskiarvo kaikkien kaupunkien kertoimista, ja siihen lukeutuvat vain tilastollisesti merkitsevät ja lasso-metodilla havaitut yhteydet. Kaikissa malleissa kontrollimuuttujia ovat sosioekonominen tausta ja sukupuoli.

Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Taulukko A4.20.

Sosiaalisilla ja emotionaalisilla taidoilla on merkitystä hyvinvoinnille

Hyvinvointi on tärkeä elämänlaadun mittari muiden sosiaalisten ja taloudellisten ulottuvuuksien ohella (OECD, 2013[7]). Nuoruusikä on nopean kasvun ja aivojen kehityksen aikaa. Lisäksi sitä leimaavat kouluelämän kasvavat vaatimukset, muuttuvat ihmissuhteet huoltajiin ja ikätovereihin sekä kasvava itsemääräämisoikeus, kun nuoret alkavat itse tehdä päätöksiä ja kehittää toimintatapoja, jotka voivat vaikuttaa heidän sen hetkiseen ja tulevaan hyvinvointiinsa (Inchley et al., 2020[8]; Patton, 2016[9]). Koulutuspolitiikka nostaa oppijoiden hyvinvoinnin yhä useammin esiin osana kokonaisvaltaista koulutusnäkökulmaa. Tämän ansiosta sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja pidetään yhä useammin tulevaisuuden hyvinvoinnin tekijöinä kognitiivisten taitojen ohella.

SSES:n mittaamat kolme psyykkisen hyvinvoinnin osa-aluetta (tyytyväisyys omaan elämään, tämän hetkinen psyykkinen hyvinvointi ja koepelko) ovat läheisesti yhteydessä tunteiden säätelyn osa-alueen taitoihin, eli stressinsietokykyyn, optimismiin ja tunteiden hallintaan. Kaikki kolme psyykkisen hyvinvoinnin osa-aluetta ovat myös löyhemmin yhteydessä tehtävien suorittamisen ja muiden kanssa toimimisen ja vuorovaikutuksen osa-alueiden taitoihin.

Tyytyväisyys omaan elämään

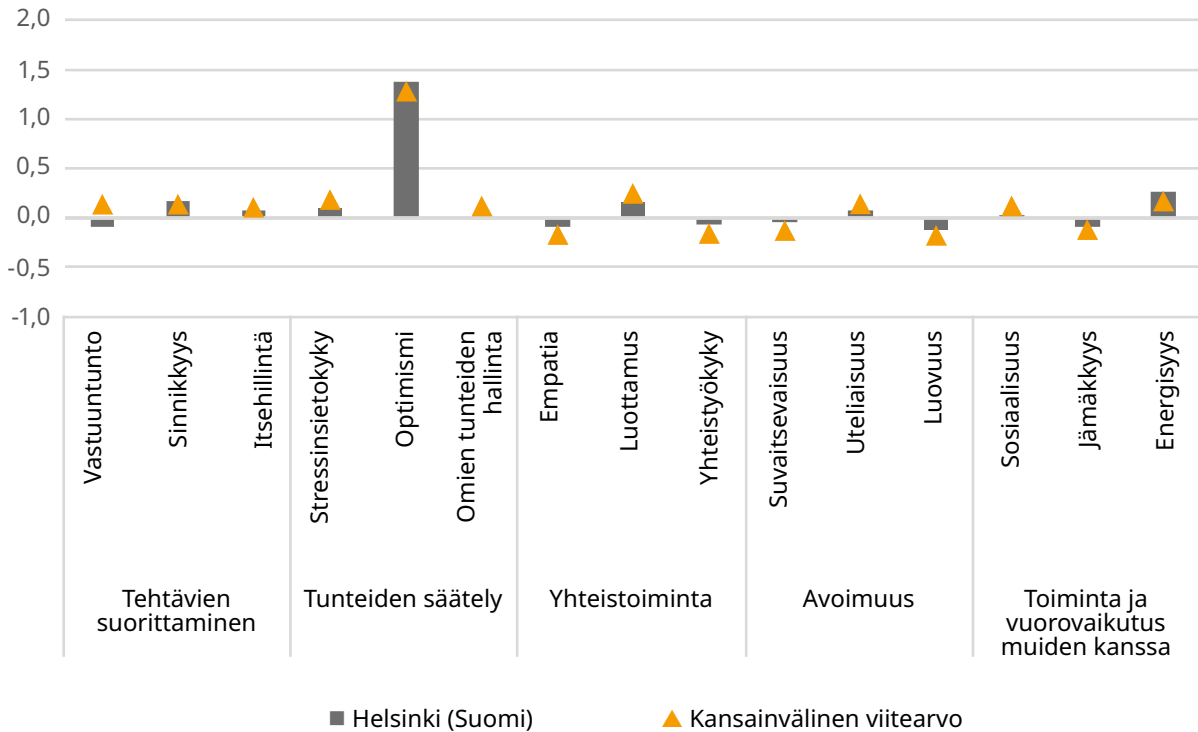
Lasten ja nuorten tyytyväisyys omaan elämäänsä on arvio, jonka lapset ja nuoret tekevät itse

omasta elämänlaadustaan valitsemillaan kriteereillä. Tätä voi määrittää osin lapsen tai nuoren senhetkinen mielentila ja muistot sekä välitön konteksti. Kaikissa osallistujakaupungeissa itseään optimistiseksi kuvaavat 15-vuotiaat kertoivat myös olevansa tyytyväisempiä omaan elämäänsä (Kuvio 7). Tämä pitää paikkansa myös 10-vuotiaiden kohdalla. Optimistisilla oppijoilla on positiivinen asenne ja myönteinen suhtautuminen elämään. Samalla etuoikeutetummat oppijat saattavat olla positiivisempia. Tärkein havainto on kuitenkin se, että optimismin lisääntyessä masennushäiriöt vähenevät. Optimismi lisää resilienssiä ja antaa taitoja selviytyä stressaavista tapahtumista. Lisäksi se on yhteydessä esimerkiksi sosioekonomiseen asemaan ja sosiaaliseen integraatioon, joilla on suojaava vaikutus sekä psyykkiseen että fyysiseen hyvinvointiin (Carver, Scheier ja Segerstrom, 2010[10]).

Helsinki on samankaltainen muiden osallistujakaupunkien kanssa siten, että sosiaalisista ja emotionaalisista taidoista juuri optimismi on vahvimmin yhteydessä siihen, miten tyytyväisiä 15-vuotiaat ovat omaan elämäänsä. Myös muutamilla muilla sosiaalisilla ja emotionaalisilla taidoilla on yhteys oppijoiden tyytyväisyyteen omaan elämäänsä, vaikkakin vähemmässä määrin. Nämä taidot ovat sinnikkyys, stressinsietokyky, energisyys, sekä 15-vuotiailla luottamus ja 10-vuotiailla sosiaalisuus.

Kuvio 7. Sosiaaliset ja emotionaaliset taidot, jotka vahvimmin yhteydessä lasten ja nuorten tyytyväisyyteen omaan elämäänsä

Muutos 15-vuotiaiden tyytyväisyydessä omaan elämäänsä on yhteydessä muutoksiin sosiaalisissa ja emotionaalisisissa taidoissa

Huom: Kuvio esittää regressiokertoimet oppijan tyytyväisyydestä omaan elämäänsä vakioituina pistemäärinä sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen asteikolla. Vain tilastollisesti merkitsevät, lasso-metodilla havaitut yhteydet raportoidaan. Kansainvälinen viitearvo on aritmeettinen keskiarvo kaikkien kaupunkien kertoimista, ja siihen lukeutuvat vain tilastollisesti merkitsevät ja lasso-metodilla havaitut yhteydet. Kaikissa malleissa kontrollimuuttujia ovat sosioekonominen tausta ja sukupuoli.

Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Taulukko A3.18.

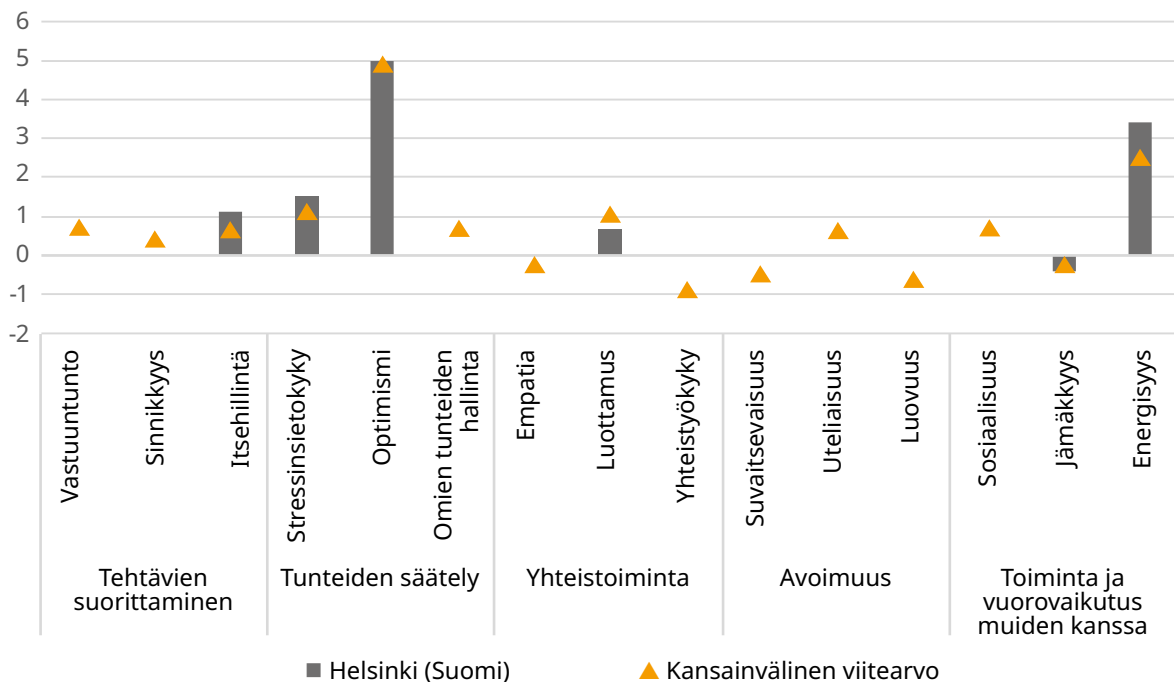
Tämänhetkinen psyykinen hyvinvointi

Tämänhetkinen psyykinen hyvinvointi on arvio lasten ja nuorten tunteista ja kokemuksista kahden viikon ajalta ennen toteutettua kyselytutkimusta. Sekä Helsingissä että muissa osallistujakaupungeissa optimismi on vahvasti yhteydessä oppijoiden tämänhetkiseen psyykkiseen hyvinvointiin (Kuvio 8). Tämä pätee molempiin ikäryhmiin. Muut 10- ja 15-vuotiaiden helsinkiläisten tämänhetkiseen psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttavat sosiaaliset ja emotionaaliset taidot ovat itsehillintä, stressinsietokyky, luottamus ja energisyys. Optimistisemmat opiskelijat reagoivat yleensä eri tavalla haastaviin tilanteisiin kuin vähemmän optimistiset. Optimistit kokevat todennäköisemmin vähemmän ahdistusta vaikeissa elämäntilanteissa kuin pessimistit (Scheier, Carver

ja Bridges, 2001[11]). Tämä ei välttämättä johdu siitä, että optimisteilla olisi epärealistisia odotuksia (vaikka tämä voi joskus pitää paikkansa), vaan koska heillä on enemmän selviytymisstrategioita haastavien tilanteiden käsittelyyn. Uskomus, että asiat muuttuvat vain huonompaan suuntaan – vaikka se olisi tottakin – voi estää jotakuta kohtaan tilannetta, kun taas usko siihen, että asiat voivat muuttua paremmiksi, oli se sitten totta tai ei, saattaa motivoida muuttamaan tilanteen parhain päin. Viimeaikainen tutkimus suomalaisesta nuorisosta osoitti, että sisu, eli kiinnostuksen johdonmukaisuus ja ponnistelujen sinnikkyys, voi toimia yhtenä resilienssitekijänä nuorilla. Uupumuksesta kärsivät lukiolaiset, jotka kokivat itsensä sisukkaiksi, kärsivät vähemmän masennusoireista (Tang et al., 2021[12]).

Kuvio 8. Taidot, jotka vahvimmin yhteydessä lasten ja nuorten tämänhetkiseen psyykkiseen hyvinvointiin Helsingissä

Muutos 15-vuotiaiden tämänhetkisessä psyykkisessä hyvinvoinnissa on yhteydessä muutoksiin sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa

Huom: Kuviossa esittää regressiokertoimet oppijan tämänhetkisestä psyykkisestä hyvinvoinnista vakioituina pistemäärinä sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen asteikolla. Vain tilastollisesti merkitsevät, lasso-metodilla havaitut yhteydet raportoidaan. Kansainvälinen viitearvo on aritmeettinen keskiarvo kaikkien kaupunkien kertoimista, ja siihen lukeutuvat vain tilastollisesti merkitsevät ja lasso-metodilla havaitut yhteydet. Kaikissa malleissa kontrollimuuttujia ovat sosioekonominen tausta ja sukupuoli.

Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Taulukko A3.19.

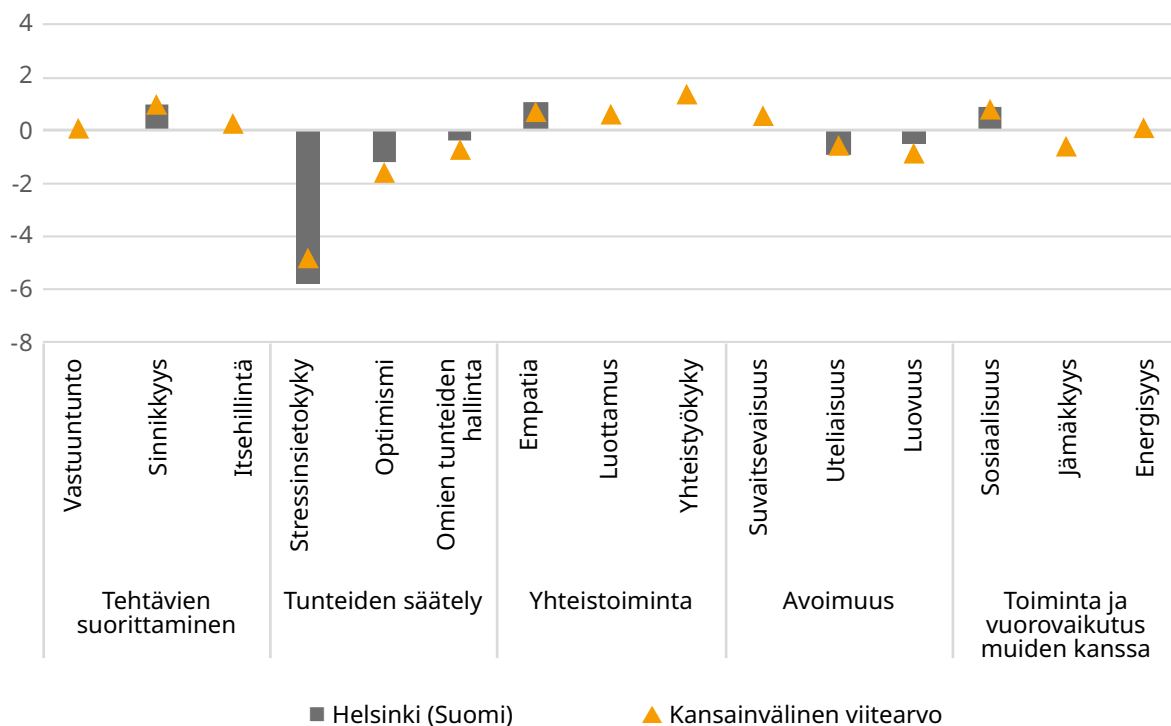
Koepelko

Koepelkoa voidaan kuvata ”joukkona fenomenologia ja fysiologisia reaktioita ja käyttäytymismalleja, jotka liittyvät huoleen koetilanteen mahdollisista kielteisistä seurauksista tai epäonnistumisesta arviointitilanteessa” (Zeidner, 2007[13]). Koepelkoa esiintyy useimmiten kouluympäristöissä, joissa oppijat tuntevat koetilanteen vaatimusten olevan heidän kykyjensä äärirajalla tai ylittävän ne. Oppijat, joiden stressinsietokyky oli korkeampi kärsivät vähemmän koepelosta kaikissa osallistujakaupungeissa, joista tietoa oli saatavilla. Helsingille ominaista oli kuitenkin se,

että sekä 10- että 15-vuotiaat optimistiset oppijat kertoivat kärsivänsä koepelosta vähemmän. Tämä pitää paikkansa molempien ikäryhmien kohdalla myös, kun otetaan huomioon arvosanat äidinkiessä ja kirjallisuudessa ja matematiikassa, jotka usein korreloivat vähäisemmän koepelon kanssa (Kuvio 9). Helsingiläisillä 10-vuotiailla suurempi vastuuntunto korreloi myös vähäisemmän koepelon kanssa. 15-vuotiailla sinnikkyys yhdistyi vähäisempään koepelkoon, kun taas uteliaimmat oppijat kärsivät todennäköisemmin enemmän koepelosta.

Kuvio 9. Sosiaaliset ja emotionaaliset taidot, jotka vahvimmin yhteydessä koepelkoon Helsingissä

Muutos 15-vuotiaiden kokemassa koepelossa on yhteydessä muutoksiin sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa

Huom: Kuvio esittää regressiokertoimet oppijan kokemasta koepelosta vakioituina pistemäärinä sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen asteikolla. Vain tilastollisesti merkitsevät, lasso-metodilla havaitut yhteydet raportoidaan. Kansainvälinen viitearvo on aritmeettinen keskiarvo kaikkien kaupunkien kertoimista, ja siihen lukeutuvat vain tilastollisesti merkitsevät ja lasso-metodilla havaitut yhteydet. Kaikissa malleissa kontrollimuuttujia ovat sosioekonominen tausta ja sukupuoli.

Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Taulukko A3.20.

Lasten ja nuorten sosiaaliset ja emotionaaliset taidot ovat yhteydessä heidän taustatekijöihinsä...

SSES-aineisto ja aikaisemmat tutkimukset antavat näyttöä siitä, että lasten ja nuorten sosiaaliset ja emotionaaliset taidot ovat tärkeitä heidän opintomenestykselleen, työllistymiselleen ja hyvinvoinnilleen sekä yhteiskunnan vauraudelle ylipäätään. Yhdistyneiden kansakuntien Kestävän kehityksen tavoitteiden alatavoitteessa 4.7 määritellään seuraava päämäärä:

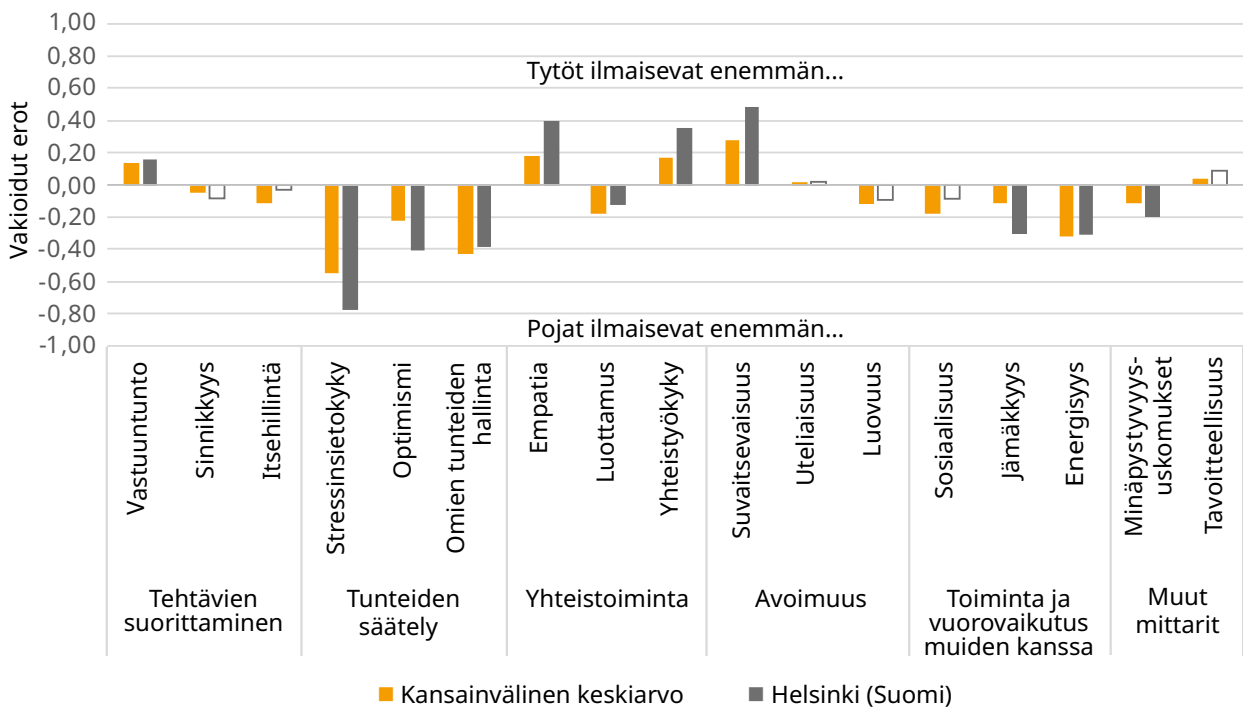
”Varmistetaan, että kaikki oppijat saavat kestävän kehityksen edistämiseen tarvittavat tiedot ja taidot esimerkiksi kestävää kehitystä ja kestäviä elämäntapoja, ihmisoikeuksia, sukupuolten tasa-arvoa, rauhan ja väkivallattomuuden kulttuurin edistämistä, maailmankansalaisuutta, kulttuurien monimuotoisuuden sekä kulttuurin osuutta kestävässä kehityksessä arvostavan koulutuksen kautta.”

Tässä kontekstissa yhteistyökyvyn, empatian ja suvaitsevuuden kaltaiset sosiaaliset ja emotionaaliset taidot ovat avainasemassa, jotta kansalaiset ja yhteiskunnat pystyvät saavuttamaan nämä tavoitteet ja varmistamaan toimivan demokratian perustan. Lapsilla ja nuorilla, joilla on erilaisia taustatekijöitä, on kuitenkin usein erilainen yhdistelmä sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja.

Poikien taidot ovat paremmat tunteiden säätelyssä (stressinsietokyky, optimismi ja tunteiden hallinta) ja muiden kanssa toimimisessa ja vuorovaikutuksessa (sosiaalisuus, jämäkkyys, energisyys) sekä Helsingissä että keskimäärin kaikissa muissakin osallistujakaupungeissa. Vastuuntunto, empatia, yhteistyökyky, suvaitsevaisuus ja tavoitteellisuus taas olivat taitoja, joissa 15-vuotiaat tytöt olivat parempia. Kaiken kaikkiaan sukupuolierot 15-vuotiaiden sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa ovat hieman suuremmat Helsingissä kuin muissa osallistujakaupungeissa keskimäärin. Viimeaikainen noin kahdentuhannen 7- ja 8-luokkalaisen oppilaan otoksella toteutettu suomalainen tutkimus antoi myös viitteitä siitä, että sosiaaliset ja emotionaaliset taidot voivat olla tärkeässä asemassa lasten ja nuorten kokonaisvaltaisessa kehityksessä heidän sukupuolestaan riippuen. Tarkempana tuloksena tutkimuksessa huomattiin, että ”sisu” suojaa oppijoita masennusoireilta, poikia enemmän kuin tyttöjä. Kun poikia uhkaa koulu-uupumus, kiinnostuksen pysyvyys ja ponnisteluiden sinnikkyys suojaavat heitä, ja heidän yksinäisyytensä sekä masennusoireensa ovat vähäisiä (Tang et al., 2021[12]). SSES-tutkimuksen aineistosta käy ilmi, että sekä Helsingissä että keskimäärin muissakin kaupungeissa sukupuolierot sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa vaikuttavat kasvavan iän myötä ja ovat vahvemmin esillä 15-vuotiaiden ikäryhmässä kuin 10-vuotiaiden keskuudessa (Kuvio 10a ja Kuvio 10b).

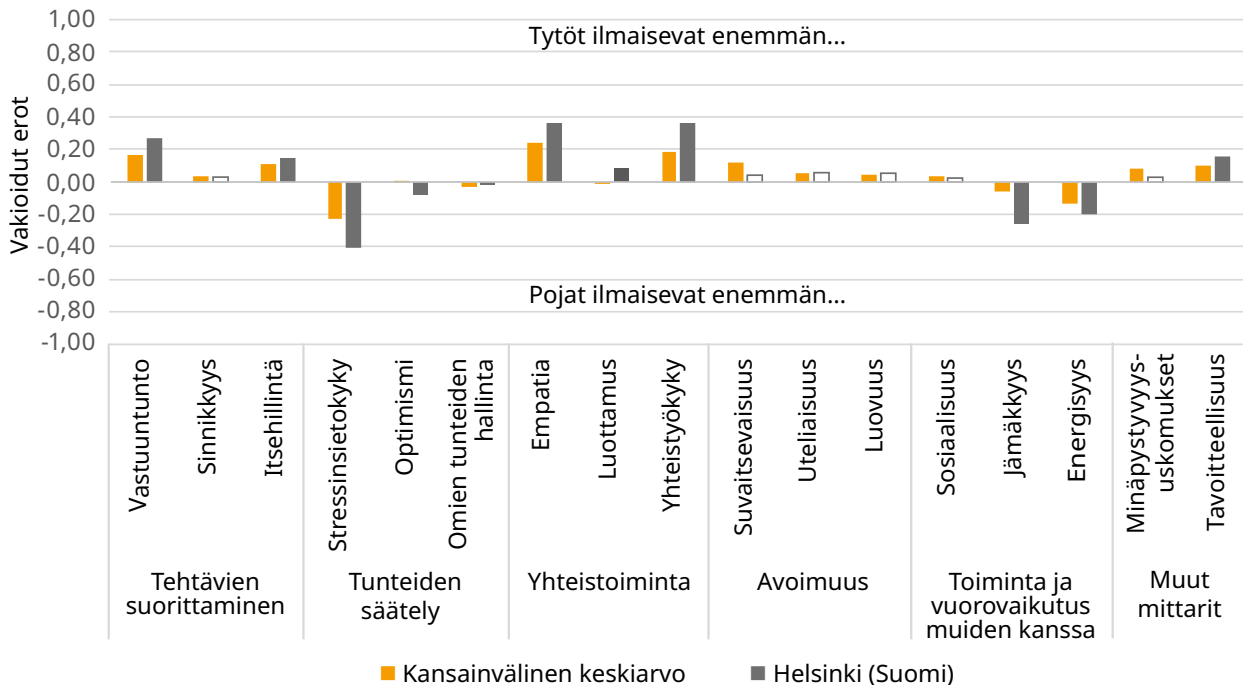
Kuvio 10a. Sukupuolierot sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa

15-vuotiaiden vakioitunut sukupuolierot sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa

Kuvio 10b. Sukupuolierot sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa

10-vuotiaiden vakioitunut sukupuolierot sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa

Huom: Sintrasta (Portugali) saadut tiedot eivät täyttäneet oppijoiden vastausprosenttia koskevia vaatimuksia, eikä niitä ole siten otettu huomioon kansainvälisissä keskiarvoissa. Luvut esittävät vakioituja eroja, kun raaka-asteikkoarvot on jaettu (kaupunkikohtaisella) keskihajonnalla. Tilastollisesti merkitsevät erot on korostettu värillä, ei tilastollisesti merkitsevät pelkillä ääriarvoilla.

Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Taulukot A1.4, A1.5 ja Kuvio 1.3.

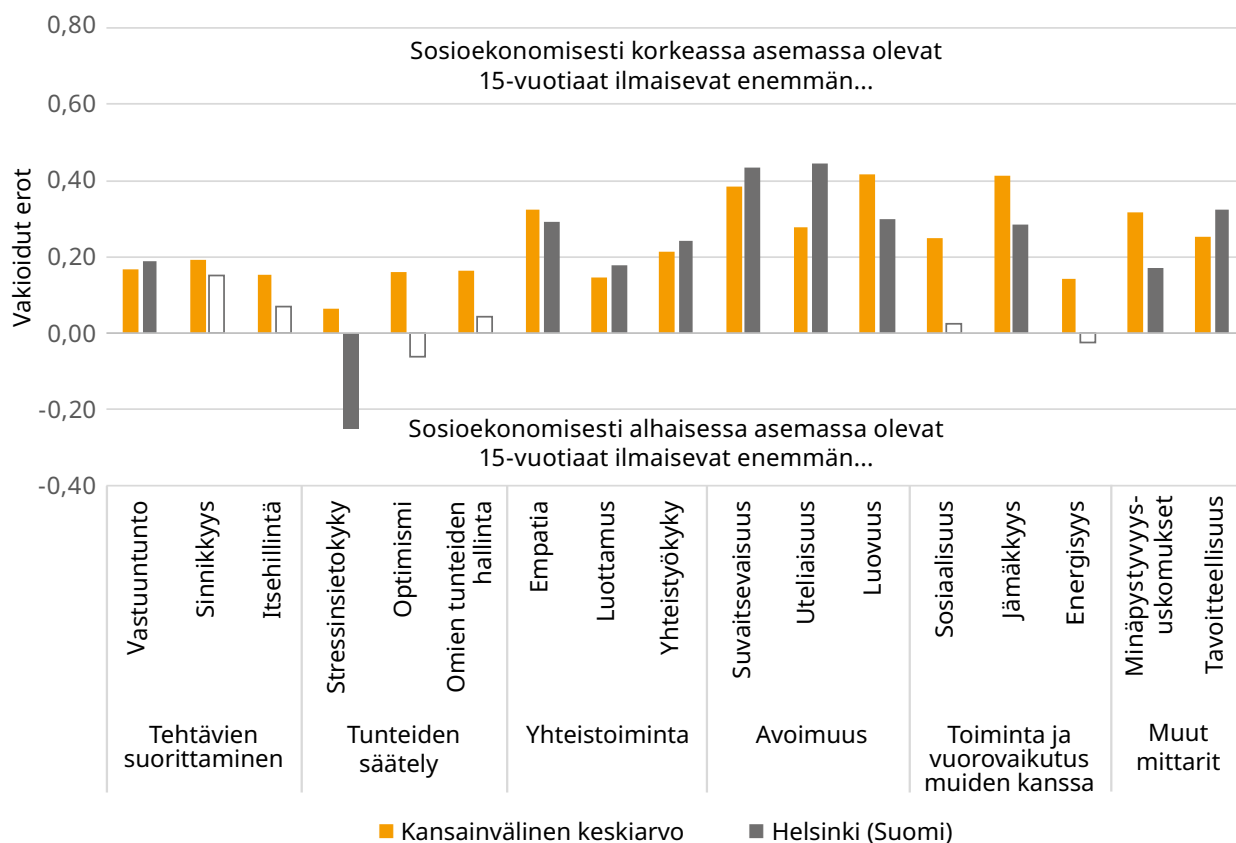
Kaikissa osallistujakaupungeissa korkeassa sosioekonomisessa asemassa olevat oppijat osoittivat keskimäärin parempia SSES:ssä tutkittuja sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja. Sosioekonomisesti korkeassa ja alhaisessa asemassa olevien väliset taitoerot tulevat erityisen hyvin esille avoimuuden osa-alueelle kuuluvissa taidoissa, eli esimerkiksi suvaitsevaisuudessa, uteliaisuudessa ja luovuudessa sekä empatiassa, jämäkkyudessa ja minäpystyvyyssuomuksissa. Pääpiirteittäin tämä pätee myös Helsingissä. Kansainvälisestä keskiarvosta poiketen Helsingissä on kuitenkin muutama sosiaalinen ja emotionaalinen taito, joiden raportoiduissa tasoissa ei ole havaittavissa sosioekonomista eroa. 15-vuotiailla sosioekonomisesti heikossa asemassa olevilla nuorilla oli samantasoiset taidot kuin paremmassa asemassa olevilla ikätovereillaan seuraavilla osa-alueilla: sinnikkyys ja itsehillintä (tehtävien suorittamisen osa-alueella); optimismi ja omien tunteiden hallinta (tunteidensäätelyn osa-alueella) ja sosiaalisuus ja energisyys (toiminta ja vuorovaikutus

muiden kanssa). 10-vuotiailla ei ole havaittavissa sosioekonomisia eroja stressinsietokyvyssä ja jämäkkyudessa. Helsingissä on jopa yksi sosiaalinen ja emotionaalinen taito, jossa sosioekonomisesti heikommassa asemassa olevat oppijat saivat korkeampia tuloksia kuin paremmassa asemassa olevat ikätoverinsa: stressinsietokyky. Huomion arvoista on se, että sosioekonomiset erot lasten ja nuorten sosiaalisissa ja emotionaalisisissa taidoissa tapaavat laskea ikävuosien 10 ja 15 välillä, sekä Helsingissä että keskimäärin myös muissa kaupungeissa (Kuvio 11a ja Kuvio 11b).

Helsingissä 15-vuotiaat, maahanmuuttajataustaiset nuoret osoittavat kantasuomalaisia parempia taitoja sinnikkyudessa, itsehillinnässä, stressinsietokyvyssä, optimismissä, yhteistyökkyvyssä, suvaitsevaisuudessa, sosiaalisuudessa, jämäkkyudessa, energisyydessä ja minäpystyvyyssuomuksissa. Toisaalta maahanmuuttajataustaiset 15-vuotiaat ovat vähemmän luottavaisia kuin kantasuomalaiset.

Kuvio 11a. Sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen erot sosioekonomisen aseman mukaan

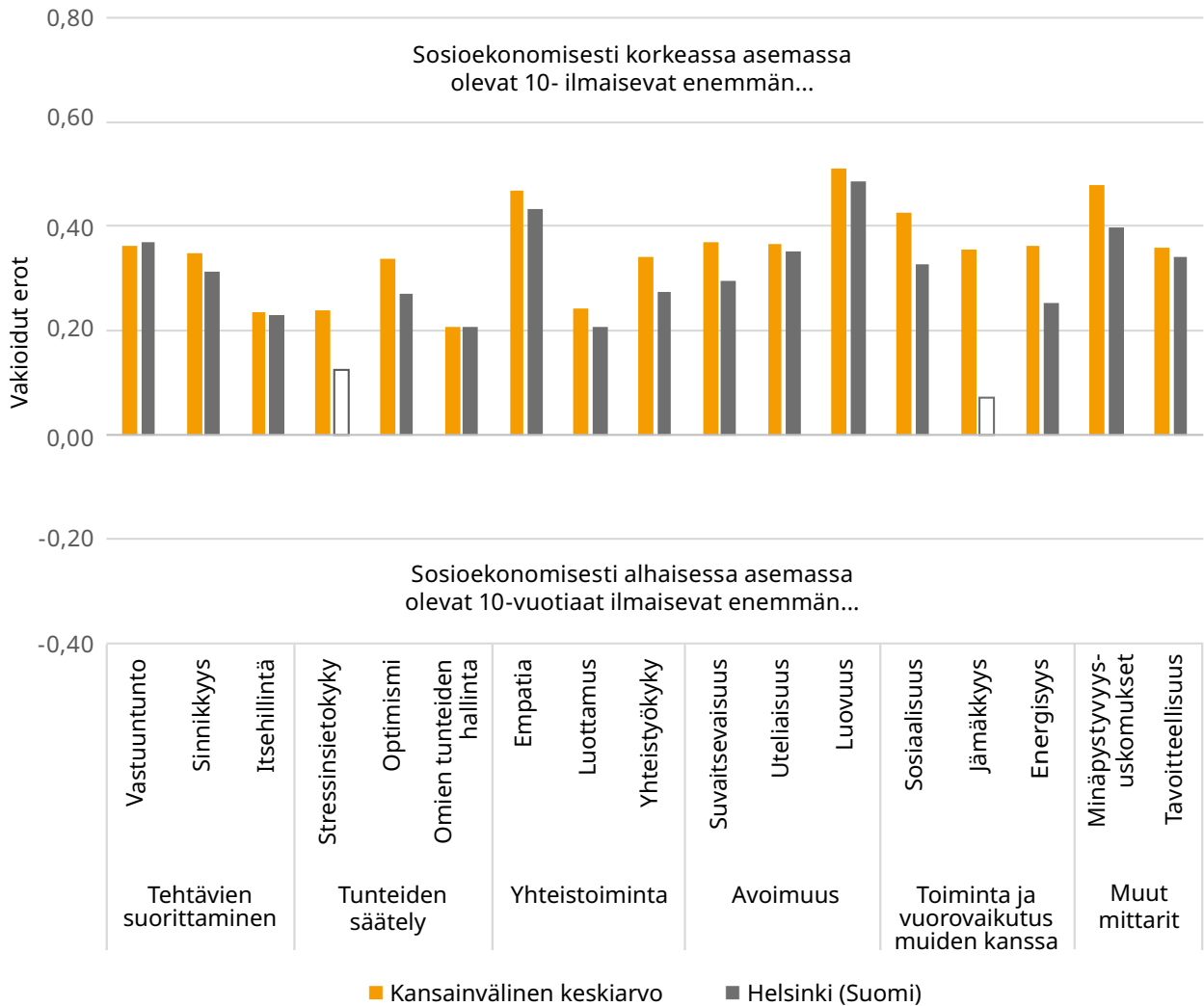
15-vuotiaiden vakioidut erot sosiaalisissa ja emotionaalisisissa taidoissa korkean ja alhaisen sosioekonomisen aseman mukaan

Kuvio 11b. Sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen erot sosioekonomisen aseman mukaan

10-vuotiaiden vakioituneet erot sosiaalisissa ja emotionaalisisissa taidoissa korkean ja alhaisen sosioekonomisen aseman mukaan

Huom: Sintrasta (Portugali) saadut tiedot eivät täyttäneet oppijoiden vastausprosenttia koskevia vaatimuksia, eikä niitä ole siten otettu huomioon kansainvälisissä keskiarvoissa. Sosioekonomisesti korkeassa asemassa olevat oppijat kuuluvat kaupunkikohtaisen sosioekonomisen asema -indeksin jakauman ylimpään neljännekseen. Sosioekonomisesti alhaisessa asemassa olevat oppijat kuuluvat kaupunkikohtaisen sosioekonomisen asema -indeksin jakauman alimpaan neljännekseen. Luvut esittävät vakioituneita eroja, kun raaka-asteikkoarvot on jaettu (kaupunkikohtaisella) keskihajonnalla. Tilastollisesti merkitsevät erot on korostettu värillä, ei tilastollisesti merkitsevät pelkillä ääriarvoilla.

Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Kuviot 1.8. ja 1.9.

... Mutta lasten ja nuorten sosiaaliset ja emotionaaliset taidot ovat muokattavissa...

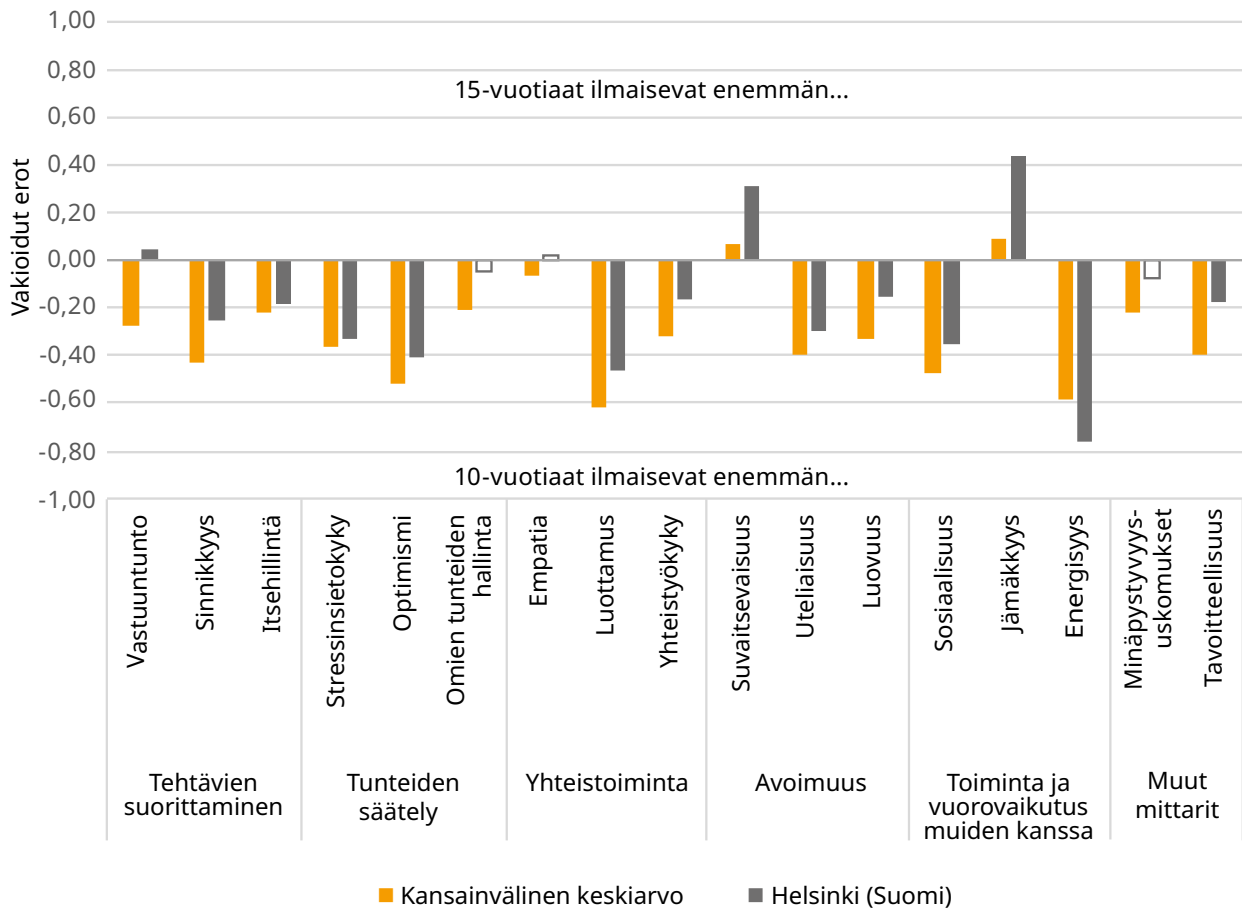
Eroavaisuudet lasten ja nuorten sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa ei kuitenkaan ole kiveen hakattuja. SSES-tutkimusaineisto ja aiemmat tutkimukset tukevat oletusta, jonka mukaan sosiaaliset ja emotionaaliset taidot ovat muokattavissa olevia ominaisuuksia ja kykyjä, jotka muuttuvat oppijan kypsyessä biologisesti ja psyykkisesti sekä ympäristön vaikutuksen, yksilön ponnistelujen ja tärkeiden elämäntapahtumien seurauksena (Specht et al., 2014[14]; Kankaraš ja Suarez-Alvarez, 2019[15]; OECD, 2015[16]; Roberts, Walton ja Viechtbauer, 2006[17]).

15-vuotiaiden sosiaaliset ja emotionaaliset taidot ovat alhaisemmalla tasolla kuin 10-vuotiaiden sekä Helsingissä että keskimäärin kaikissa osallistujakaupungeissa. On kuitenkin syytä huomata, että tämä pudotus sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa on Helsingissä pienempi kuin muissa kaupungeissa keskimäärin (Kuvio 12). Erot ovat merkittävämmät optimismissa,

luottamuksessa, energisyydessä ja sosiaalisuudessa, mutta vähäisemmät empatiassa. Suvaitsevaisuus ja jämäkkyys sekä vähemmässä määrin vastuuntuntoisuus ovat ainoat taidot, jotka vastausten mukaan ovat 15-vuotiailla korkeammalla tasolla kuin 10-vuotiailla. Tämän pohjalta voidaan olettaa, että kouluilla saattaa olla merkitystä esimerkiksi suvaitsevaisuuden, jämäkkyuden ja vastuuntunnon opettamisessa, mutta se saattaa jättää muut sosiaaliset tai emotionaaliset taidot huomiotta tai voi jopa estää niiden kehitystä. Kansalaistaitojen ja -oikeuksien opetus voi esimerkiksi edistää nuorten suvaitsevaista ja vastuuntuntoista toimintaa. Lisäksi suullisten esitelmien tai kirjallisten töiden tapaisten koulutehtävien avulla voidaan esimerkiksi tukea oppijoiden jämäkkyuden kehittymistä. Vakiintuneessa oppimisympäristössä oppijoiden valmius kehittää ja harjoittaa itsehillintä- ja vuorovaikutustaitoja sekä luovuutta ja uteliaisuutta saattaa kärsiä koulussa vietetyn ajan myötä.

Kuvio 12. Ikäerot sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa

Vakioidut ikäerot 15- ja 10-vuotiaiden sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa

Huom: Sintrasta (Portugali) saadut tiedot eivät täyttäneet oppijoiden vastausprosenttia koskevia vaatimuksia, eikä niitä ole siten otettu huomioon kansainvälisissä keskiarvoissa. Luvut esittävät vakioituja eroja, kun raaka-asteikkoarvot on jaettu (kaupunkikohtaisella) keskihajonnalla. Tilastollisesti merkitsevät erot on korostettu värillä, ei tilastollisesti merkitsevät pelkillä ääriarvoilla.

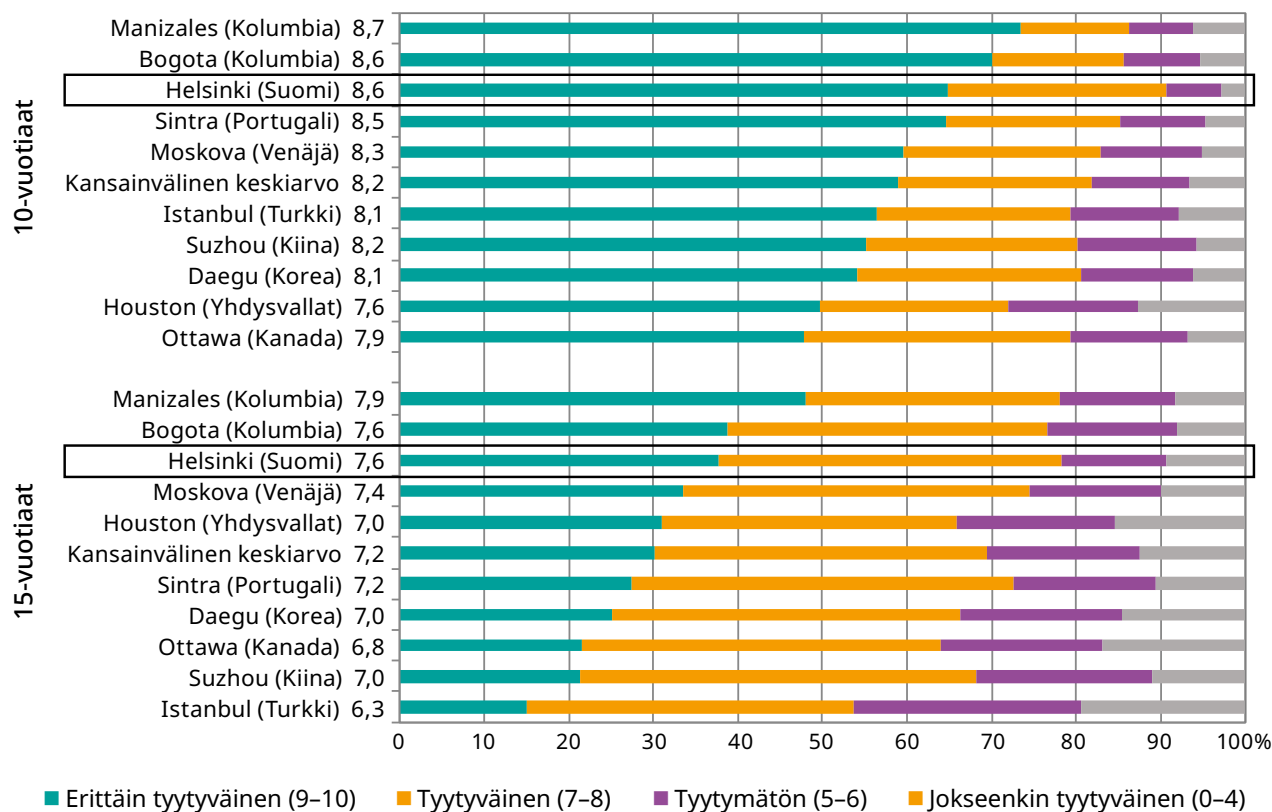
Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Kuvio 1.3.

Tärkeitä ikään liittyviä eroja on havaittu myös muissa SSES-tutkimuksessa tarkastelluissa tuloksissa. SSES-aineistosta käy ilmi, että 10-vuotiaiden psyykinen hyvinvointi on parempi kuin 15-vuotiaiden. Oppijoiden tyytyväisyys omaan elämään ja tämänhetkinen psyykinen hyvinvointi notkahtaa ja koepelko kasvaa heidän siirtyessä lapsuudesta nuoruuteen. Kuviosta 13 voidaan esimerkiksi nähdä, että omaan elämäänsä erittäin tyytyväisten määrä Helsingissä laskee 10-vuotiaiden lähes 65 prosentista 15-vuotiaiden alle 40 prosenttiin. Tämä erottuu yleensä selvemmin tytöillä kuin pojilla.

Myös lasten ja nuorten odotukset koulutusta ja työtä kohtaan muuttuvat heidän varttuessaan. Erityisesti vanhemmilla oppijoilla ammatilliset odotukset vaihtelevat enemmän kuin nuoremmilla. Osallistujakaupungeissa keskimäärin 48 prosenttia 10-vuotiaista uskoi työskentelevänsä yhdessä kymmenestä ikäryhmässään useimmiten ilmoitetussa ammatissa. 15-vuotiailla vastaava luku oli enää 37 prosenttia. Lisäksi lasten ja nuorten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen ja ammattiodotusten välinen yhteys on huomattavasti vahvempi 15- kuin 10-vuotiailla. Tämä viittaisi siihen, että lasten ja nuorten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen sekä ammattitoiveiden välillä on keskinäinen vaikutussuhde.

Kuvio 13. Lasten ja nuorten tyytyväisyys omaan elämäänsä ikäryhmän ja kaupungin mukaan

Vastausprosentit tyytyväisyytason mukaan

Huom: Kaupungit on asetettu laskevaan järjestykseen niiden oppijoiden osuuden mukaan, jotka kertoivat olevansa erittäin tyytyväisiä elämäänsä. Sintrasta (Portugali) saadut tiedot eivät täyttäneet oppijoiden vastausprosenttia koskevia vaatimuksia.

Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Kuvio 3.1.

... Ja kouluympäristö voi vaikuttaa lasten ja nuorten sosiaalisiin ja emotionaalisiin taitoihin

Sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen muokattuavuus mahdollistaa niiden kehittämisen paremmiksi. Kouluilla on tärkeä rooli, sillä ne voivat tarjota oppimisympäristöjä, joissa näitä taitoja voidaan kehittää, parantaa ja vahvistaa harjoittelun ja päivittäisten kokemusten kautta. Useissa tutkimuksissa on kartoitettu erilaisten koulupohjaisten interventioiden vaikutusta oppijoiden sosiaalisen ja emotionaalisen oppimisen parantamisessa (Durlak et al., 2011[18]; Park et al., 2008[19]; Sklad et al., 2012[20]; Smithers et al., 2018[21]). Durlak et al. -tutkimusryhmän meta-analyysi (2011[18]) osoittaa, että sosiaalisilla ja emotionaalilla oppimishjelmilla oli merkittäviä positiivisia vaikutuksia niissä työstettyihin sosiaalisiin ja emotionaalisiin taitoihin sekä suhtautumiseen itseä, muita ja koulua kohtaan. Ne kehittivät prososiaalista käyttäytymistä, vähensivät käytösongelmia ja paransivat koulumenestystä. Tuoreempi meta-analyysi tutkimuksista (Smithers et al. (2018[21])), joihin sisältyi satunnaistettuja kokeellisia ja näennäiskokeellisia interventiotutkimuksia sekä havainnointitutkimuksia, joissa sekoittavat tekijät on otettu huomioon, osoitti, että interventioilla, joilla pyritään parantamaan sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja, oli selkeämpiä positiivisia vaikutuksia opintomenestykseen kuin psyykkisiin, kognitiivisiin, kielellisiin tai terveydellisiin tuloksiin. Nämä löydökset antavat viitteitä siitä, että sosiaaliset ja emotionaaliset taidot eivät ole pysyviä, sisäsyntyisiä ominaisuuksia. Sen sijaan näissä taidoissa on huomattavaa kehittämispotentiaalia koko elämän ajan (Helson et al., 2002[22]; Srivastava et al., 2003[23]). Opettajiin ja oppijoihin liittyviä tietoja yhdistelevät tutkimukset osoittavat, että opettajilla on vaikutusta lasten ja nuorten sosiaalisiin ja emotionaalisiin taitoihin. Opettajien ja oppijoiden vuorovaikutuksen, luokkahuonejärjestelyiden ja kriittisen ajattelun painottamisen tietyissä aineissa on havaittu tukevan lasten ja nuorten kehitystä myös keskeisten koulutaitojen ulkopuolella (Blazar ja Kraft, 2017[24]).

SSES-tutkimuksen löydökset valaisivat opettajien ja koulujen roolia lasten ja nuorten sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen muovaajina. Tätä havainnollistaa se, että oppijat, jotka tuntevat

olevansa tiiviimmin osa koulu yhteisöä ja joilla on parempi suhde opettajiinsa, kertoivat omavansa paremmat sosiaaliset ja emotionaaliset taidot. Tämä pätee sekä Helsinkiin että muihin tutkimukseen osallistuneisiin kaupunkeihin. Koulu yhteisöön kuulumisen kokemus on vahvimmin yhteydessä parempaan yhteistyökykyyn, optimisimpiin ja sosiaalisuuteen. Viimeaikainen suomalainen tutkimus, johon osallistui 1 038 lukiolaista pääkaupunkiseudulta osoitti myös, että opiskelijat, jotka ovat uteliaampia, sisukkaampia, sekä joilla on enemmän akateemista resilienssiä, ja ovat sosiaalisesti osallistuvampia, ovat myös todennäköisemmin sitoutuneita koulu elämään ja kärsivät epätodennäköisemmin koulu-uupumuksesta (Salmela-Aro ja Upadyaya, 2020[25]).

SSES-tutkimuksen mukaan opettajasuhteitaan positiivisiksi kuvaavat oppijat näkevät itsensä myös optimistisempina, uteliaampina ja saavutuskeskeisimpinä. Löydökset viittaavat siihen, että lasten ja nuorten sosiaaliset ja emotionaaliset taidot voivat vahvistua kouluissa, jotka pystyvät luomaan positiivisen ja kurinalaisen ilmapiirin ja koulukulttuurin sekä varmistamaan opettajien antaman tuen ja yhteistyön vanhempien kanssa. Nämä kaikki tekijät ovatkin positiivisesti yhteydessä oppijoiden koulu yhteisöön kuulumisen kokemukseen myös muissa tutkimuksissa (Allen et al., 2018[26]; Crouch, Keys ja McMahon, 2014[27]; Dotterer, McHale ja Crouter, 2007[28]; Ma, 2003[29]; OECD, 2017[30]; Shochet, Smyth ja Homel, 2007[31]).

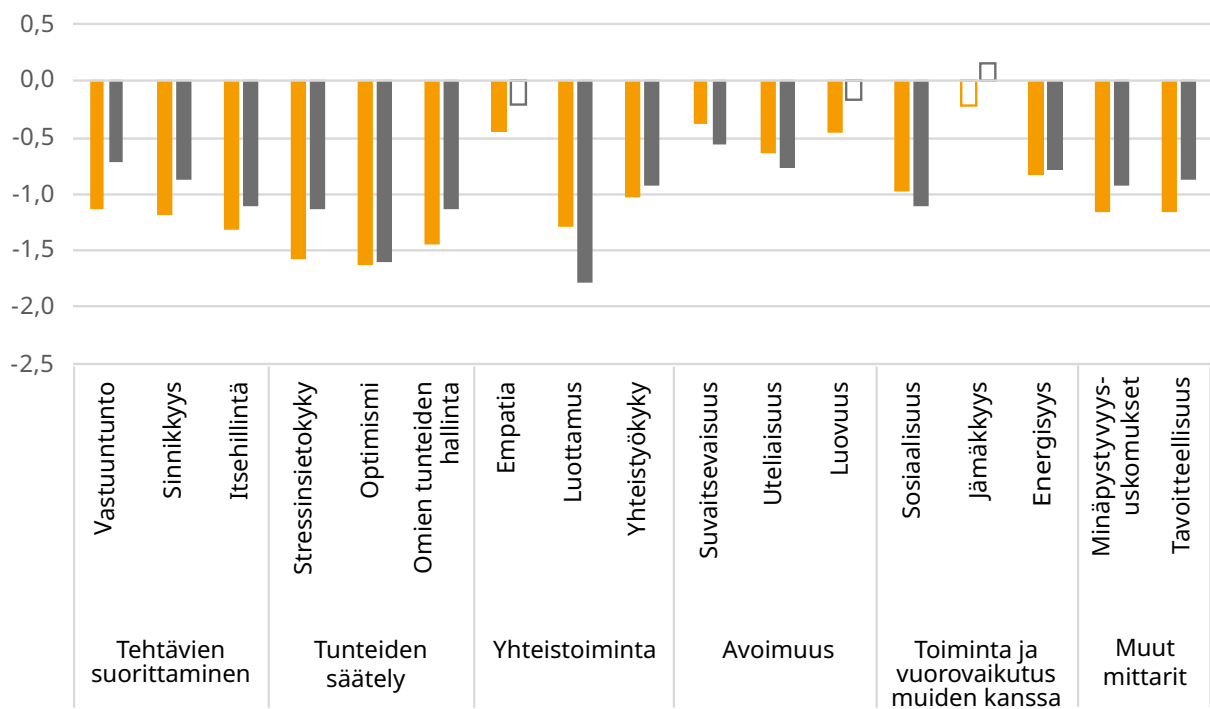
Lisäksi koulun ilmapiiri ja kiusaamisenvastaiset linjaukset voivat olla keskeisessä osassa lasten ja nuorten positiivisessa sosiaalisessa ja emotionaalissa kehityksessä. Koulukiusaaminen voi vaikuttaa kehen tahansa lapseen tai nuoreen missä tahansa maassa (Nansel et al., 2004[32]). Väkivaltaisella kohtelulla voi olla vakavia, pitkäkestoisia fyysisiä, sosiaalisia ja emotionaalisia seurauksia lapsille ja nuorille. Opettajat, vanhemmat, päättäjät ja media kiinnittävät yhä useammin huomiota kiusaamiseen ja pyrkivät löytämään tapoja sen kitkemiseen (Phillips, 2007[33]). Korealaisessa tutkimuksessa havaittiin, että kiusaamiselle

altistuminen keskiasteella aiheuttaa myöhemmin ilmeneviä psykopatologisen käyttäytymisen varhaisia oireita (Kim, Leventhal ja Koh, 2006[34]). Tutkimukset kuitenkin antavat viitteitä sitä, että tukea tarjoavassa ja välittävässä kouluympäristössä esiintyy vähemmän kiusaamista, minkä lisäksi lapset ja nuoret ovat halukkaampia etsimään apua (Låftman, Östberg ja Modin, 2017[35]; Ma, 2002[36]; Olweus, 2012[37]). Lapset ja nuoret turvautuvat epätodennäköisemmin riskialttiiseen ja väkivaltaiseen käytökseen kouluissa, joissa he kokevat tulevana reilusti kohdelluiksi ja kuuluvansa joukkoon, joissa he työskentelevät kurinalaisemmassa, strukturoidummassa ja yhteistyötä arvostavassa ympäristössä, ja joissa he tuntevat saavansa ymmärrystä opettajilta. (Gottfredson et al., 2005[38]; Kuperminc, Leadbeater ja Blatt, 2001[39]).

SSES:n löydökset paljastavat, että lasten ja nuorten altistuminen kiusaamiselle vaikuttaa negatiivisesti lähes kaikkiin sosiaalisiin ja emotionaalisiin taitoihin. Sekä Suomessa että keskimääräisesti myös kaikissa muissa osallistujakaupungeissa 10- ja 15-vuotiaiden altistuminen kiusaamiselle on vahvimmin yhteydessä heikompiin taitoihin tunteiden säätelyn ja yhteistoiminnan alueilla. Useammin kiusaamisen kohteiksi joutuvilla oppijoilla optimismi, omien tunteiden hallinta, stressinsietokyky ja luottamus muihin olivat alhaisemmalla tasolla (Kuvio 14a ja Kuvio 14b). Nämä löydökset ovat huolestuttavia, sillä Helsingissä 17 prosenttia 10-vuotiaista ja 14 prosenttia 15-vuotiaista on kokenut kiusaamista vähintään muutaman kerran kuukaudessa kulu- neen vuoden aikana.

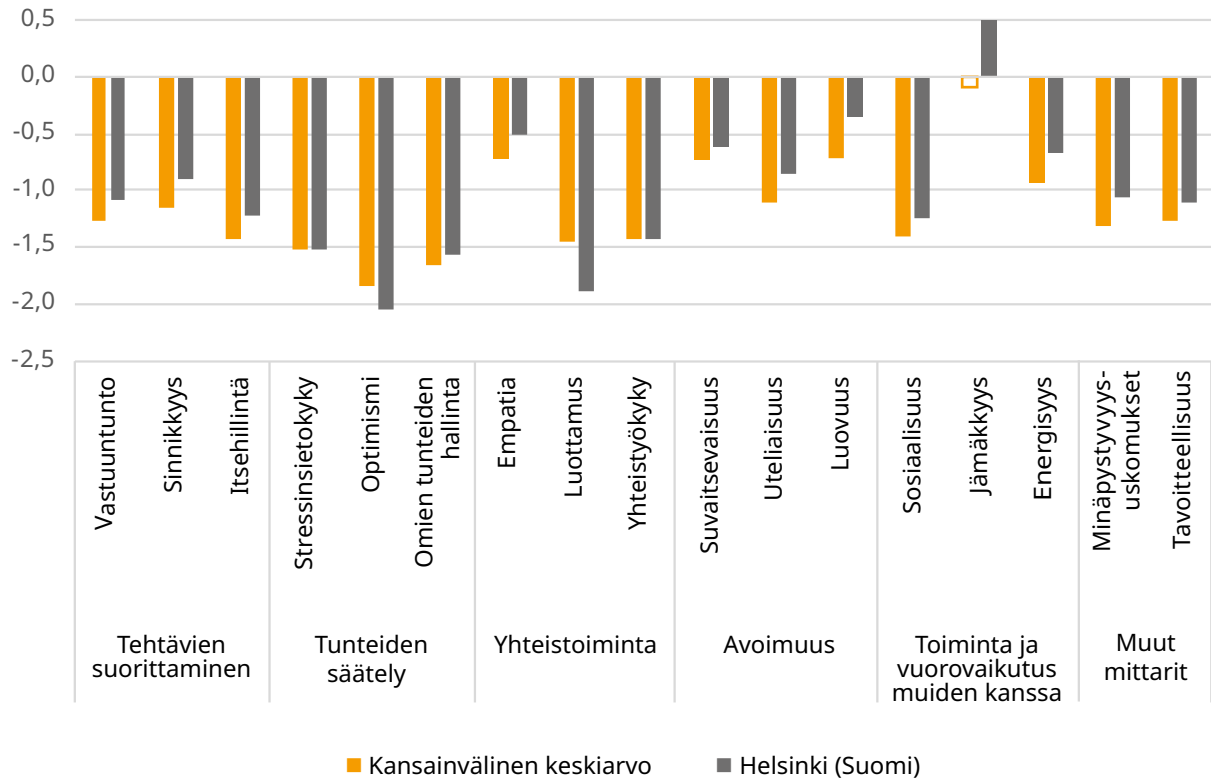
Kuvio 14a. Nuorten kiusaamiselle altistumisen sekä sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen välinen yhteys

Muutos 15-vuotiaiden sosiaalisissa ja emotionaalisissa taidoissa on yhteydessä yhden keskihajonnan lisäykseen kiusaamiselle altistumisessa

Kuvio 14b. Lasten kiusaamiselle altistumisen sekä sosiaalisten ja emotionaalisten taitojen välinen yhteys

Muutos 10-vuotiaiden sosiaalisissa ja emotionaalisisissa taidoissa on yhteydessä yhden keskihajonnan lisäykseen kiusaamiselle altistumisessa

Huom: Sintrasta (Portugali) saadut tiedot eivät täyttäneet oppijoiden vastausprosenttia koskevia vaatimuksia, eikä niitä näin ollen ole otettu huomioon kansainvälisessä keskiarvossa. Kontrollimuuttujia ovat sukupuoli, sosioekonominen asema ja maahanmuuttajatausta. Tilastollisesti merkitsevät erot on korostettu värillä, ei tilastollisesti merkitsevät pelkillä ääriarvoilla.

Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Taulukko A5.17.

Kolmas osa-alue, jolla koulujen toiminta voi vaikuttaa lasten ja nuorten kokonaisvaltaiseen kehitykseen, on vapaa-ajan aktiviteettien järjestäminen. Koulun järjestämällä vapaa-ajan toiminnalla on oppimiseen liittyvä painopiste, mutta sillä on laajempiakin tavoitteita, jotka liittyvät esimerkiksi liikuntaan ja terveyteen, luovuuden kehittämiseen ja taiteiden harjoittamiseen tai arvostukseen tai vapaaehtoistyöhön ja yhteisölliseen toimintaan kannustamiseen. Osallistuminen vapaa-ajan toimintaan voi auttaa oppijoita myös kehittämään sosiaalisia ja emotionaalaisia taitoja (Farb ja Matjasko, 2012[40]).

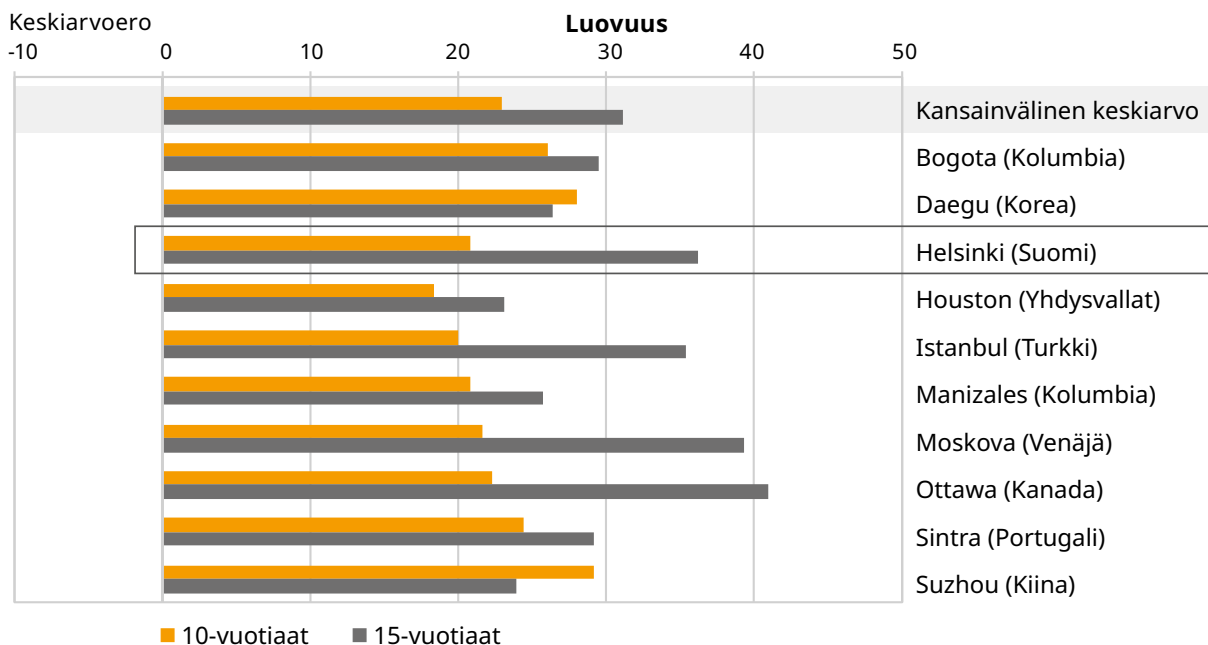
SSES-aineiston perusteella lähes kaikissa osallistujakaupungeissa, myös Helsingissä, vapaaajallaan taidetoimintaan osallistuvat lapset ja nuoret kokivat olevansa luovempia. Tämä korostui 15-vuotiailla (Kuvio 15). Löydös pitää paikkansa

myös silloin, kun oppijoiden sosioekonominen tausta ja sukupuoli otetaan huomioon. Helsingissä 62 prosenttia 10-vuotiaista oppilaista osallistuu vapaa-ajan taidetoimintaan koulupäivien jälkeen (esim. soitto, tanssi, kuvataide, jne.). Tämä osuus putoaa 15-vuotiailla 42 prosenttiin. Taide-toiminnasta luopuminen ikävuosien karttuessa yhdistettynä laajempiin eroihin luovuustasoissa viittaa siihen, että itseään vähemmän luovina pitävät nuoret lopettavat todennäköisemmin taidetoimintaan osallistumisen murrosiässä. Käänteisesti ajateltuna on mahdollista, että jatkuva osallistuminen taidetoimintaan auttaa oppijoita suhtautumaan luottavaisemmin omaan luovuuteensa. SSES-tutkimuksen luonteesta johtuen syysseuraussuhteen suuntaa ei ole mahdollista todentaa, mutta saatu aineisto viittaa joka tapauksessa siihen, että 15-vuotiaiden taidetoiminnan ja luovuuden välillä on vahva yhteys.

Kuvio 15. Taidetoimintaan osallistumisen ja luovuuden välinen yhteys

Keskisarvoero, kun sosioekonominen asema ja sukupuoli on vakioitu

Vapaa-ajallaan taidetoimintaan osallistuvat lapset ja nuoret antoivat itselleen korkeamman arvion luovuudesta kuin muut.

Huom: Sintrasta (Portugali) saadut tiedot eivät täyttäneet oppijoiden vastausprosenttia koskevia vaatimuksia, eikä niitä ole siten otettu huomioon kansainvälisissä keskiarvoissa.

Lähde: Mukailtu julkaisusta OECD (2021), *Beyond Academic Learning. First Results from the Survey on Social and Emotional Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://doi.org/10.1787/92a11084-en>, Kuvio 4.9.

Tietolaatikko 4. OECD:n sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja mittaava kyselytutkimus

Kohderyhmät ja otokset

SSES-tutkimuksessa muodostettiin tilannekuva kahdesta ikäryhmästä, 10- ja 15-vuotiaista peruskoulussa ja toiselta asteella. Kummastakin ikäryhmästä otettiin noin 3 000 oppijan otos jokaisessa tutkimukseen osallistuvassa kaupungissa. Otanta toteutui siten, että ensiksi valittiin satunnainen otos kouluja ja oppilaitoksia, joista tämän jälkeen poimittiin satunnainen otos vastaajia. Helsingissä koulujen ja oppilaitosten otokset valittiin julkisten koulujen joukosta. Otokset jaoteltiin opetuskielen mukaan (suomi ja ruotsi).

SSES-tutkimuksen ensimmäiselle kierrokselle vuonna 2019 osallistui 10 kaupunkia: Bogota (Kolumbia), Daegu (Korea), Helsinki (Suomi), Houston (Yhdysvallat), Istanbul (Turkki), Manizales (Kolumbia), Moskova (Venäjän federaatio), Ottawa (Kanada), Sintra (Portugali) ja Suzhou (Kiina).

Kyselymenetelmät

SSES-tutkimuksessa arvioitiin lasten ja nuorten sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja suoraan, mutta tietoja kerättiin myös huoltajilta, opettajilta ja rehtoreilta.

SSES-tutkimuksen arviointimenetelmiä ovat lasten ja nuorten itsearviot sekä huoltajien ja opettajien arviot kohteena olleiden lasten ja nuorten tyypillisestä käyttäytymisestä, ajatuksista ja tunteista. Kysymykset on esitetty yksinkertaisina väittäminä, esimerkiksi "nautin uusien asioiden oppimisesta" (mittaa uteliaisuutta) ja "pysyn rauhallisena jännittävässäkin tilanteissa" (mittaa stressinsietokykyä). Viisiportaista Likert-asteikkoa (samaa mieltä/eri mieltä) sovellettiin kysymyksiin vastausasteikolla 1: täysin eri mieltä – 5: täysin samaa mieltä. Kaikki 15 arviointiasteikkoa sisälsivät sanamuodoltaan sekä positiivisia että negatiivisia kohtia.

Tutkimuksessa käytetyt menetelmät ovat yleisimmin hyödynnettyjä menetelmiä sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja arvioitaessa. Ne tarjoavat yksinkertaisen ja tehokkaan tavan kerätä tietoja suurelta määrältä vastaajia. Lisäksi ne ovat kustannustehokkaita, vaivatonta toteuttaa ja antavat yleensä johdonmukaisia tuloksia.

SSES-tutkimuksessa kerättiin myös tietoa lasten ja nuorten ja heidän huoltajiensa taustoista, kuten myös heidän oppimisestaan perhe-, koulu- ja yhteisökonteksteissa neljän eri kontekstisidonnaisen kyselyn avulla, jotka suunnattiin oppijoille, vanhemmille, opettajille ja rehtoreille.

Kaikkien osallistujakaupunkien SSES-aineistoja täydennettiin oppijoiden arvosanatiedoilla (paitsi Ottawassa [Kanada]) ja oppijoiden suorittaman lyhyen kognitiivisen testin tuloksilla (paitsi Houstonissa [Yhdysvallat] ja Ottawassa [Kanada]).

Suoritustapa

Lapset ja nuoret täyttivät kyselyn sähköisesti joko pöytätietokoneella tai kannettavalla tietokoneella. Tehtävään koulutettu henkilö toimitti kyselyn kouluhenkilökunnan läsnä ollessa. Vanhemmat, opettajat ja koulujen rehtorit täyttivät niin ikään kyselyt sähköisesti, joskin joissakin osallistujakaupungeissa vanhemmille tarjottiin mahdollisuus täyttää kysely paperiversiona joko tarpeen tai henkilökohtaisen mieltymyksen vuoksi. Kaikki suoritustavat tarjottiin keskitetysti hallinnoitun verkkoalustan kautta.

Kiitokset

Tämän kaupunkikohtaisen yhteenvedon laativat Rachel Renbarger ja Noémie Le Donné. Työssä tärkeänä tukena toimi Eva Feron. Kirjoittajat haluavat kiittää Mette Rantaa, Marjo Kyllöstä ja Katariina Salmela-Aroa heidän panoksestaan. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD kiittää Porticus-säätiötä raportille myönnetystä taloudellisesta tuesta.

Julkaisun suunnitteli DHA Communications.

Viittaukset

- Allen, K. et al. (2018), "What Schools Need to Know About Fostering School Belonging: a Meta-analysis", *Educational Psychology Review*, Vol. 30/1, s. 1–34, <http://dx.doi.org/10.1007/s10648-016-9389-8>. [26]
- Blazar, D. ja M. Kraft (2017), "Teacher and teaching effects on students' attitudes and behaviors", *Educational Evaluation and Policy Analysis*, Vol. 39/1, s. 146–170, <http://dx.doi.org/10.3102/0162373716670260>. [24]
- Carver, C., M. Scheier ja S. Segerstrom (2010), "Optimism", *Clinical Psychology Review*, Vol. 30/7, s. 879–889, <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2010.01.006>. [10]
- Crouch, R., C. Keys ja S. McMahon (2014), "Student-teacher relationships matter for school inclusion: School belonging, disability, and school transitions", *Journal of Prevention and Intervention in the Community*, Vol. 42/1, s. 20–30, <http://dx.doi.org/10.1080/10852352.2014.855054>. [27]
- Dotterer, A., S. McHale and A. Crouter (2007), "Implications of out-of-school activities for school engagement in African American adolescents", *Journal of Youth and Adolescence*, Vol. 36/4, s. 391–401, <http://dx.doi.org/10.1007/s10964-006-9161-3>. [28]
- Durlak, J. et al. (2011), "The Impact of Enhancing Students' Social and Emotional Learning: A Meta-Analysis of School-Based Universal Interventions", *Child Development*, Vol. 82/1, s. 405–432, <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x>. [18]
- Farb, A. ja J. Matjasko (2012), "Recent advances in research on school-based extracurricular activities and adolescent development", *Developmental Review*, Vol. 32/1, s. 1–48, <http://dx.doi.org/10.1016/j.dr.2011.10.001>. [40]
- Gottfredson, G. et al. (2005), "School climate predictors of school disorder: Results from a national study of delinquency prevention in schools", *Journal of Research in Crime and Delinquency*, Vol. 42/4, s. 412–444, <http://dx.doi.org/10.1177/0022427804271931>. [38]
- Helson, R. et al. (2002), "The growing evidence for personality change in adulthood: Findings from research with personality inventories", *Journal of Research in Personality*, Vol. 36/4, s. 287–306. [22]
- Inchley, J. et al. (2020), Spotlight on adolescent health and well-being. *Findings from the 2017/2018 Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) survey in Europe and Canada. International report. Volume 1. Key findings.*, Kööpenhamina: WHO:n Euroopan aluetuimisto. [8]
- Kankaraš, M. ja J. Suarez-Alvarez (2019), "Assessment framework of the OECD Study on Social and Emotional Skills", *OECD Education Working Papers*, No. 207, OECD Publishing, Pariisi, <https://dx.doi.org/10.1787/5007adef-en>. [15]
- Kim, Y., B. Leventhal ja Y. Koh (2006), "School bullying and youth violence: Causes or consequences of psychopathological behavior?", *Arch Gen Psychiatry*, Vol. 63/9, s. 1035–1041, <http://dx.doi.org/doi:10.1001/archpsyc.63.9.1035>. [34]

- Kuperminc, G., B. Leadbeater ja S. Blatt (2001), "School social climate and individual differences in vulnerability to psychopathology among middle school students", *Journal of School Psychology*, Vol. 39/2, s. 141–159, [http://dx.doi.org/10.1016/S0022-4405\(01\)00059-0](http://dx.doi.org/10.1016/S0022-4405(01)00059-0). [39]
- Låftman, S., V. Östberg ja B. Modin (2017), "School climate and exposure to bullying: a multilevel study", *School Effectiveness and School Improvement*, Vol. 28/1, s. 153–164, <http://dx.doi.org/10.1080/09243453.2016.1253591>. [35]
- Ma, X. (2003), "Sense of belonging to school: Can schools make a difference?", *Journal of Educational Research*, Vol. 96/6, s. 340–349, <http://dx.doi.org/10.1080/00220670309596617>. [29]
- Ma, X. (2002), "Bullying in middle school: Individual and school characteristics of victims and offenders", *School Effectiveness and School Improvement*, Vol. 13/1, s. 63–89, <http://dx.doi.org/10.1076/semi.13.1.63.3438>. [36]
- Musset, P. ja M. Kurekova (2018), "Working it out: Career Guidance and Employer Engagement", *OECD Education Working Papers*, No. 175, OECD Publishing, Pariisi, <https://dx.doi.org/10.1787/51c9d18d-en>. [6]
- Nansel, T. et al. (2004), "Cross-national consistency in the relationship between bullying behaviors and psychosocial adjustment", *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*, Vol. 158/8, s. 730–736, <http://dx.doi.org/10.1001/archpedi.158.8.730>. [32]
- OECD (2019), *PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do*, PISA, OECD Publishing, Pariisi, <https://dx.doi.org/10.1787/5f07c754-en>. [2]
- OECD (2019), *PISA 2018 Results (Volume II): Where All Students Can Succeed*, PISA, OECD Publishing, Pariisi, <https://dx.doi.org/10.1787/b5fd1b8f-en>. [4]
- OECD (2017), *PISA 2015 Results (Volume III): Students' Well-Being*, PISA, OECD Publishing, Pariisi, <https://dx.doi.org/10.1787/9789264273856-en>. [30]
- OECD (2015), *Skills for Social Progress: The Power of Social and Emotional Skills*, OECD Skills Studies, OECD Publishing, Pariisi, <https://dx.doi.org/10.1787/9789264226159-en>. [16]
- OECD (2013), *OECD Guidelines on Measuring Subjective Well-being*, OECD Publishing, <http://dx.doi.org/10.1787/9789264191655-en>. [7]
- OECD (2013), *OECD Skills Outlook 2013: First Results from the Survey of Adult Skills*, OECD Publishing, Pariisi, <https://dx.doi.org/10.1787/9789264204256-en>. [3]
- Olweus, D. (2012), "Cyberbullying: An overrated phenomenon?", *European Journal of Developmental Psychology*, Vol. 9/5, s. 520–538, <http://dx.doi.org/10.1080/17405629.2012.682358>. [37]
- Park, H. et al. (2008), "The Evaluation of School-Based Violence Prevention Programs: A Meta-Analysis*", *The Journal of school health*, Vol. 78, s. 465–79; kysely 518. [19]
- Patton, G. (2016), "Our future: A Lancet commission on adolescent health and wellbeing", *The Lancet*, Vol. 387, s. 2423–2478, [http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736\(16\)00579-1](http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736(16)00579-1). [9]
- Phillips, D. (2007), "Punking and bullying: Strategies in middle school, high school, and beyond", *Journal of Interpersonal Violence*, Vol. 22/2, s. 158–178, <http://dx.doi.org/10.1177/0886260506295341>. [33]
- Pool, L. ja P. Sewell (2007), "The key to employability: Developing a practical model of graduate employability", *Education and Training*, Vol. 49/4, s. 277–289, <http://dx.doi.org/10.1108/00400910710754435>. [5]
- Roberts, B., K. Walton ja W. Viechtbauer (2006), "Patterns of mean-level change in personality traits across the life course: A meta-analysis of longitudinal studies.", *Psychological Bulletin*, Vol. 132/1, s. 1–25, <http://dx.doi.org/10.1037/0033-2909.132.1.1>. [17]
- Salmela-Aro, K. ja K. Upadaya (2020), "School engagement and school burnout profiles during high school – The role of socio-emotional skills", *European Journal of Developmental Psychology*, Vol. 17/6, s. 943–964, <https://doi.org/10.1080/17405629.2020.1785860>. [25]
- Scheier, M., C. Carver ja M. Bridges, (2001). Optimism, pessimism, and psychological well-being, teoksessa E. Chang (toim.), *Optimism & pessimism: Implications for theory, research, and practice* (s. 189–216), American Psychological Association, <https://doi.org/10.1037/10385-009>. [11]

- Shochet, I., T. Smyth ja R. Homel (2007), *The impact of parental attachment on adolescent perception of the school environment and school connectedness*, John Wiley & Sons, Ltd, <http://dx.doi.org/10.1375/anft.28.2.109>. [31]
- Sklad, M. et al. (2012), "Effectiveness of school-based universal social, emotional, and behavioral programs: Do they enhance students' development in the area of skill, behavior, and adjustment?", *Psychology in the Schools*, Vol. 49/9, s. 892-909, <https://doi.org/10.1002/pits.21641> [20]
- Smithers, L. et al. (2018), "A systematic review and meta-analysis of effects of early life non-cognitive skills on academic, psychosocial, cognitive and health outcomes", *Nature Human Behaviour*, Vol. 2/11, s. 867-880, <http://dx.doi.org/10.1038/s41562-018-0461-x>. [21]
- Specht, J. et al. (2014), "What Drives Adult Personality Development? A Comparison of Theoretical Perspectives and Empirical Evidence", *European Journal of Personality*, Vol. 28/3, s. 216-230, <http://dx.doi.org/10.1002/per.1966>. [14]
- Srivastava, S. et al. (2003), "Development of Personality in Early and Middle Adulthood: Set Like Plaster or Persistent Change?", *Journal of personality and social psychology*, Vol. 84, s. 1041-1053. [23]
- Tang, X. et al. (2021), "School burnout and psychosocial problems among adolescents: Grit as a resilience factor", *Journal of Adolescence*, Vol. 86/Jan, s. 77-89, <http://dx.doi.org/10.1016/j.adolescence.2020.12.002>. [12]
- Zeidner, M. (2007), Test Anxiety in Educational Contexts: Concepts, Findings, and Future Directions, teoksessa P. Schutz ja R. Pekrun (toim.), *Emotion in education* (s. 165-184), Elsevier Academic Press, <https://doi.org/10.1016/B978-012372545-5/50011-3> [13]

This work is published under the responsibility of the Secretary-General of the OECD. The opinions expressed and arguments employed herein do not necessarily reflect the official views of OECD member countries.

This document and any map included herein are without prejudice to the status of or sovereignty over any territory, to the delimitation of international frontiers and boundaries and to the name of any territory, city or area.

Photo credits: Kuttelvaserova Stuchelova / Shutterstock.com

© OECD 2021

The use of this work, whether digital or print, is governed by the Terms and Conditions to be found at <http://www.oecd.org/termsandconditions>.